…ЛАСХООРОНДЫН КОММУНИС ХҮДЭЛӨӨНЭЙ БАТА ЖАГСААЛТАЙ БАЙХЫН ТҮЛӨӨ КПСС-эй ТЭМСЭЛ ТУХАЙ

КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй 1964 оной …евралиин 15-да баталан абаһан тогтоол

…ПСС-эй ЦК-гай Пленум «Уласхоорондын …унис хүдэлөөнэй бата жагсаалтай байхын … КПСС-эй тэмсэл тухай» КПСС-эй ЦК-… Президиумэй гэшүүн, секретарь нүхэр … Сусловай мэдээсэлые шагнаад, зүбшэн …эд, Хитадай Коммунис партиин хүтэлбэ…шэдэй зүгһөө хэгдэһэн һандаргахы …ануудай тушаа һанаагаа ехэтэ зобожо …наа мэдүүлнэ. Эдэ ябуулгануудынь со…ис хани харилсаанда, бүхы уласхоорон… коммунис, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ …й ехэ хоро хүргэжэ байна.

…етскэ Союзай Коммунис парти коммунис …өөнэй бата нэгэдэл болон жагсаалай …н шухала удха шанарые мэдэрэн, һүү…едэ КПСС болон аха дүү бусад парти…ай КПК-гай хүтэлбэрилэгшэдэй гарга…рсалдаае болюулха гү, үгышье һаа, ту…ын үедэ үсөөрүүлхэ, СССР КНР хоёрой …доохи экономическа болон политическэ … харилсаае бэхижүүлхэ гэһэн …алхамуудые хээ. Арсалдаанай улам нү… ябадалые зогсоохо һэдэлгэ тэрэшэлэн …истско-ленинскэ бусад партинуудай зүг…рдэһэн байгаа.

…д КПК-гай хүтэлбэрилэгшэд энэ үүсхэ…жээгүй, КПСС-эй ЦК-гай бэшэгтэ ха…өөгүй, тиин нэемэл буляалдаагаа зог…гүй, харин тад һөөргэ ябадал хээ. Тэрэ … 1957 ба 1960 онуудай Зүблөөнүүдэй то…лһон коммунис хүдэлөөнэй генеральна … шугамда эсэргүү ябуулгануудаа бүри …дхаа.

…ксизм-ленинизмдэ үнэн сэхэ байнабди гэ…нсал үгэ хүүрэ далдалга доро, маркси…ленинскэ партинуудай гаргаһан ревизио…ай тэмсэхэ гэһэн худал хуурмаг уряал … КПК-гай хүтэлбэрилэгшэд коммунис хү…эй мүнөө үеын шатада хүтэлбэри бол… байһан гол шухала теоретическэ болон …ическэ хараа шугамда доботолго хэжэ ….

…ак үе сагай эрхэ байдалда тааруулан, …изм-ленинизмын хуули ёһонуудые твор…р хэрэглэһэнэй үндэһөөр аха дүү парти…й хамтын хүсөөр хэгдэһэн шэнэ сэгнэлтэ … тобшололнуудые—дэлхэйн социалис …мын үүргэ тухай, социализм, коммунизм …улха харгы замууд тухай, дэлхэйн дайе … зайсуулха арга боломжо тухай, ондо он…циальна байгуулалтатай оронуудай амга…оор зэргэ оршон байха тухай, нэгэ хүндэ …эн шүтэлгын үзэл бодолдо, элдэб ябуул… эсэргүүгээр тэмсэхэ шухала байһан ту…хүгжэнги капиталис гүрэнүүдтэ, мүн ко…лизмһаа сүлөөрһэн оронуудта социа…а оролгын формонууд тухай—эдэ бүгэ…тад хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө хазагай…гдана.

…ратеги болон тактикын бүхы гол асуу…удаар дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй …скэ хараа шугамһаа хазагайржа, хитад …бэрилэгшэд жэжэ буржуазиин авантю… болон ехэ үндэһэтэнэй дээрэлхүү үзэл …үлһэн өөрынгөө хараа шугамые со…бо. Тэдэнэр хэдэ хэдэн асуудалнуудаар … дээрээ троцкис ёһоной хараа бодолдо …, марксистско-ленинскэ партинуудта …үгээр тэмсэхэдээ троцкис ёһоной онол арга хэрэглэнэ, олон ондоо оронуудта өөһэдынгөө тала баригшадһаа можо бүридхэнэ. КПК-гай хүтэлбэрилэгшэд өөһэдынгөө тусгаар үзэл бодол баримталжа, тэрэнээ бүхы социалис лагерьта, дэлхэйн демократическа организацинуудта баадхаха һэдэлгэ гаргана.

Хитадай хүтэлбэрилэгшэд совет-хитад гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаа муудуулха, совет, хитад оронуудай хоорондохи хани барисаае һуларуулха хараа шугам баримтална. Совет-хитад харилсаануудые гуримшуулха тухай КПСС-эй ЦК-гай бүхы дурадхалнуудые буруушаагаад, тэдэнэр КНР дотороо совет орондо эсэргүү пропагандые шангадхаа, Советскэ Союзай дотоодын хэрэгтэ бүдүүлигээр хамааралсана.

Дэлхэйн социализмын системын, коммунис хүдэлөөнэй, марксизм-ленинизмын арюун нангин байлгые хамгаалха үндэһэн хэрэг хадаа КПК-гай хүтэлбэрилэгшэдэй антиленинскэ үзэл бодолые элиршэлэн буруушааха, тэдэнэй һандаргахы ябуулгануудта эрид шанга сохилто үгэхэ эрилтэ табина гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Пленум тоолоно.

СССР-тэ коммунис общество байгуулгада, эб найрамдалай, демократиин, национальна бэеэ даанхай байлгын ба социализмын хэрэгэй илалтые хангалгада, марксистско-ленинскэ партинуудай жагсаалые бэхижүүлгэдэ шэглүүлэгдэһэн КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй, КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь нүхэр Н. С. Хрущевой политическэ болон бодото ажал ябуулгые бүрин, нэгэн дуугаар һайшаагаад, дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй генеральна хараа шугамые саашадань шууд сэхээр хамгаалжа байхые, мүнөө үе сагай бүхы революционно хүсэнүүдэй нэгэдэлэй бэхижэлтэ туйлажа байхые ЦК-гай Президиумдэ КПСС-эй ЦК-гай Пленум даалгана.

Манай парти Ленинэй шалгагдамал замаар ябана, саашадаашье ябаха байха, энэ хараа шугамһаа—XX, XXII съезднүүдэй хараа шугамһаа КПСС-ые хэншье, хэзээдэшье гаргажа шадахагүй.

Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй һандаралгын ябуулга хэжэ, үлүүсэ гараашье һаань, КПСС-эй ЦК-гай Пленум дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэлые юунһээшье шухала дээрэ тооложо, КПСС КПК хоёрой хоорондохи харилсаае гуримшуулхын тула саашадаашье оролдохоор бэлэн байһанаа мэдүүлнэ. Хэрбээ КПК-гай хүтэлбэрилэгшэд өөһэдынгөө интернациональна харюусалгаяа оройдонь орхёогүй һаа, өөһэдымнай ябуулганууд социалис байгуулалтын шухала зорилгонуудые шиидхэлгэһээ коммунис, хүдэлмэришэнэй партинуудай хүсэ болон анхаралые һамааруулна, империализмда эсэргүү тэмсэлдэ бэрхэшээл ушаруулна, империализмда эсэргүү байһан бүхы фронтдо хохидол үзүүлнэ гэжэ тэдэнэр эсэстээ ойлгохо ёһотой.

Дэлхэйн коммунис хүдэлөөн энэ бэрхэшээлые дабажа гараха, Маркс—Энгельс—Ленинэй туг доро өөһэдынгөө зэргые бүри нягтаар жагсааха, хүдэлмэришэн ангиин агуу ехэ хэрэгэй түлөө, эб найрамдалай, арадуудай аюулгүй байха хэрэгэй түлөө, коммунизмын илалтын түлөө тэмсэлдэ шэнэ амжалта туйлаха гэжэ батаар этигэжэ байһанаа КПСС-эй ЦК-гай Пленум мэдүүлнэ.

ВСРП-гэй ЦК-гай шиидхэбэри

…ДАПЕШТ, апрелиин 3. … МТИ агентство иигэжэ …улна:

…дай коммунис партиин хү…лэгшэдэй дахин эбэй та…ааша гаргаһан тушаа Венг… социалис хүдэлмэришэнэй … Центральна Комитедэй … шиидхэбэрие тус пар…ентральна Комитедэй орган …бадшаг» газетэ тунхаглаба. …идхэбэри 1964 оной фев… 20—22-то болоһон ВСРП-…К-гай үргэн заседани дээрэ …һэн.

…эн олон асуудалнуудаар …орондын коммунис хүдэлөө…итаараа ябуулдаг политика …ажа, хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй сэхэ хэлэдэгынь Венгриин социалис хүдэлмэришэнэй партиин гэшүүдтэ болон венгер арадта мэдээжэ болонхой гэжэ ВСРП-гэй ЦК-гай шиидхэбэри соо хэлэгдэнэ.

Тэдэнэй харша үзэл баримталһанине буруушаажа, диилэнхи олонхи аха дүү партинуудай хэлэжэ, заажа үгэһэнэй һүүлээршье Хитадай хүтэлбэрилэгшэд хэрүүл шууяа гаргаха зам дээрэ гараһан байгаа. Социализмын, эб найрамдалай хүсэнүүдэй бүхы дэлхэй дээрэ ургажа, дэбжэжэ, урдань колони байһан арадуудай бэеэ даанхай гүрэнтэй болоод байһан, капиталис дэлхэйн дотоодын зүришэлдөөнэй улам гүнзэгыржэ, империализмын талада кризис шангадажа, тэдэнэй бутаран унаха ябадалай үргэдэжэ байһан мүнөө сагта тэдэнэр буруу тээшээ зүреэд байна ха юм.

ВСРП-гэй ЦК хадаа Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй хуурмаг номнол тараажа, эбэй таһарха гэһэн аашые эхилхэһээнь хойшо буруушааһан юм гэжэ тус шиидхэбэри соо хэлэгдэнэ.

Бодото ажабайдал дээрэ шалгагдаһан ВСРП-гэй зүб политическэ хараа шугам хадаа марксизм-ленинизмын заршамуудһаа үндэһэлжэ, 1957, 1960 онуудта болоһон Московско зүблөөнүүдэй мэдүүлгые үнэн сэхээр баримталан ябана.

Будапештдэ баярай суглаан болобо

БУДАПЕШТ, апрелиин 3. ТАСС-ай тусхай корреспондентнүүд Д. Бочарев, Н. Попов иигэжэ дамжуулна:

Мүнөөдэр Будапештдэ, гүрэнэй оперын театр соо фашистска булимтарагшадһаа Венгрине сүлөөлһөөр 19 жэлэй ой гүйсэһэндэ зорюулагдаһан баярай суглаан болобо.

Һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэһэн театрай зал соо Будапештын ниитын түлөөлэгшэд—үйлэдбэриин түрүүшүүл, эрдэм ухаанай болон искусствын ажал ябуулагшад, арадай армиин, элдэб эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд), элшэн сайдууд, Венгриин болон гадаадын журналистнууд байлсаа.

Венгриин социалис хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, революционно хүдэлмэришэн-таряашанай правительствын түрүүлэгшэ Янош Кадарай, ВНР-эй Президиумэй түрүүлэгшэ Иштван Добиин, ВСРП-гэй ЦК-гай политбюрогой гэшүүдэй, ВНР-эй парти, правительствын бэшэшье хүтэлбэрилэгшэдэй болон мүн баярай суглаанда байлсахаяа ерэһэн Советскэ Союзай КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев түрүүтэй Советскэ Союзай партийно-правительственна делегациин гэшүүдэй—совет хани нүхэдэй президиумдэ ерэжэ һууһадань, баярай суглаанда хабаадагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаа.

Баярай суглаанай эхилхэ дээрэ Венгриин Арадай Республикын болон Советскэ Союзай гүрэнэй гимнүүд зэдэлээ.

ВНР-эй Президиумэй түрүүлэгшэ Иштван Доби тобшохон үгэ хэлэжэ, баярай суглаа нээгээ. Тиигээд эндэ сугларагшадаар халуунаар угтагдаһан ВСРП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, революционно хүдэлмэришэн-таряашанай правительствын түрүүлэгшэ нүхэр Янош Кадарта үгэ үгтэбэ.

Һүүлээрнь Советскэ партийно-правительственна делегацие толгойлогшо Н. С. Хрущев үгэ хэлээ.

Суглаанда байлсагшад нүхэр Н. С. Хрущевые үни удаан нэрьемэ альга ташалгаар амаршалба.

Янош Кадарай болон Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэнүүд ехэ анхаралтайгаар шагнагдаа.

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№82 (10449) | 1964 оной апрелиин 5, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

1964 апрелиин 5 — *Тарялан, сабшалан уһалалгада бүгэдөөрөө хабаадая* — 1964 майн 5

БАЙГААЛИҺАА ҮРШӨӨЛ ХҮЛЕЭХЭГҮЙ

Эрдэм ухаанай, түрүү дүй дүршэлэй гайхамшагта туйлалтануудые бодото дээрэнь хэрэглэжэ, шадитэ хими үргэмөөр нэбтэрүүлжэ, байгаалиин ямаршье бэрхэшээлтэй үедэ баян ургаса ургуулжа абаха, хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр, хямда сэнтэйгээр абаха тэмсэлдэ түрэл партимнай уряалба.

— Урдань ургаса һайнаар ургуулха гэжэ шангаар тэмсээгүй аад, «ганданги, муу жэл болоо, энэ тэрэмнай дуталдаба, ядабабди» гээд лэ биратай ургаса ургуулдаггүй байгдаа. КПСС-эй ЦК-гай февралиин түүхэтэ Пленум хүдөө ажахые ашаг ехэтэйгээр хүгжөөхэ тон гүн гүнзэгы удхагай хараа түсэб тодорхойлон зааба. Иигэжэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй тон бодомжотой, бүтээсэтэйгээр ажаллаха, арга боломжонуудаа алхам бүхэндөө тодорхойлон хэрэглэхэ арга, амжалтымнай түлхюур гартамнай барюулагдаба,— гээд Үдын совхозой (Хориин үйлэдбэриин управлени) дүршэл шадабаритай газар уһалагша Филипп Павлович Холмогоров найдамтай хүхюугээр мэдүүлнэ.

Бороогой орохые хүлеэнгүйгөөр газар тарялангаа һайса уһалха зорилго мүнөө үедэ ажахы бүхэн, тэрэ тоодо тус совхозойхид табинхай. Баримталан хэлэбэл, үнгэрэгшэ жэлдэ оройдоо 290 гектар тарялан уһалһан энэ совхозойхид бүхы тарялан, сабшалангаа нарин нягтаар шэнжэлэн үзэжэ, мүнөө уһалха болобо. Тэрэ тоодо уһалагдадаг 300 гектарта тарялангай хатан—кукуруза, 250 гектарта шэмэтэ горох, шэлэгдэмэл һайн 50 гектар газарта хартаабха, 825 гектарта шэниисэ таригдахань.

Кукурузашадай оньһожоруулагдаһан тусхай звено отделени бүхэндэнь эмхидхэгдэнхэй. Звенодонь 4—5 хүн, тэрэ тоодо 2—3 уһалагшад, тракторист оролдог байна. Эдэнэй хоёр звенонь хүсэдөөр оньһожоруулагданхай. Жэшээлбэл, совхозой 4-дэхи фермын оньһожоруулагдаһан тусхай звеное даагшаар дүршэлтэй бэрхэ ажалшан Георгий Петрович Козлов табигдаһан. 5-дахи фермэдэнь нютаг нугадаа магтаалтай Хайруддилин Ильдус Ганеевич звеное даагша болгогдонхой. Энэ хоёр звеногойхид кукуруза, горох, хартаабха барижа ургуулха юм. Машина хэрэгсэлнүүдээ, тариха газараа дууһан тушаажа абанхай.

—Миил урдынхидаал адли урэһээ таряад лэ хайша хэрэг орхихогүй, ехэ ургаса абаха гэжэ бүхы сэдьхэлээрээ оролдохобди. Юуб гэхэдэ ургаса ургуулһанайнгаа, продукци абаһанайнгаа зэргээр түлөөһэ абаха болонхойбди, —гээд звеногой гэшүүд хөөрэлдэнэ.

Нёдондонойхиһоо таба дахин шахуу ехэ тарялан, мүн сабшалангай, бэлшээриин горитой газар уһалха зорилго табяад, уһалууриин 15 түхеэрэлгэнүүдые барижа, һэльбэн заһажа байна. Тэдэнэй 9-ниинь бэлэн болгогдоод, тусхай комиссида һая тушаагдаба. Гадна ехэ хүсэтэйгөөр уһа бүлэдэг хоёр станци бэлэн болгогдожо байнхай.

Онохойн модоной комбинадайхид тус совхозые шефтээ абаһан. Тусхай хэлсээнэй ёһоор газар уһалха уһанай бии боложо эхилхэтэй сасуу 30 хүн ерэжэ ажаллахань. Эдэнэр сохом 300 гектар газарыень шанартай һайнаар уһалха гэһэн уялга тангаригтай.

—Газарай хүрьһэнэй хэды шэнээн зузаанаар гэдээд байхадань доро нуга газарые, добо дошотой, үндэр газарые хайшан гэжэ, хэды шэнээгээр, хэды дахин уһалхаб гээд табан хургандаал мэдэхэ шухала. Миил уһа табижархёод, газарайнгаа хүрьһэнэй бүридэлые, онсо шанар шэнжые, сагай уларилай онсо өөрэ илгаае, тариха ургамалайнгаа шэнжые мэдэнгүйгөөр ажаллабал, газараа уһалбал, биратай үрэ гарахагүй гэжэ мэдэдэг болонхойбди. Гэхэ зуура газараа зүбөөр уһалуулаад, баһа тэрээндээ нютагай, минеральна үтэгжүүлгэ саг соонь, зүбөөр оруулаад байбал, одоол эрхим ургаса ургуулагдаха гээд этигэнхэйбди. Уһаһан малгайгаа абангүйгөөр ажаллаха, хэлэһэнээ бодотоор бэелүүлхэ сагнай тулажа ерэбэ,—гэжэ оньһожоруулагдаһан тусхай звеное даагша нүхэр Хайруддилин нүхэдэйнгөө нэрэһээ хэлэнэ.

Газараа зүбөөр элдүүрилхэ, ургамалаа саг соонь, агротехническэ эрилтын ёһоор тариха хэрэгтэй байна. Гэхэтэй хамта газараа шэбхэжүүлхын, минеральна шухала зүйлнүүдээр элбэгжүүлхын зорилгоор энэ жэлдэ совхозойхид 10 мянган тонно нэгшээгдэһэн шэбхэ тарялангдаа гаргаа. 30 тонно суперфосфат, 20 тонно аммиачна селитрэ үтэгжүүлгэ болгон хэрэглэхэеэ асараад байна. Мүн һайрамай, гол горхоной уһа тон гамтайгаар зүбөөр урдахуулжа, хэрэглэхын зорилгоор совхозой 6 фермэдэ боломоор газартань һубаг ханаабуудые шэнээр татажа, урдань малтагдаһан ханаабуудые заһажа, хаалга боолтонуудыень шэнээр хэжэ, хуушануудыень һэльбэжэ байнхай.

Юумэн бүхэнэй ухаа оньһыень оложо ажаллаагүйдэ биратай үрэ дүн туйлагдахагүй гээд мэдэрһэн бүхы механизаторнууд, тарян ажалай хүдэлмэрилэгшэд, совхозой хүтэлбэрилэгшэд тусхай программаар агрохимическэ һуралсалда ябаа. Мүн газар уһалагшадайнгаа, кукурузашадай болон оньһожоруулагдаһан тусхай звеное даагшанарай шадабарие, дүршэлые дээшэлүүлхын зорилгоор һаяхан совхозой түбтэ хоёр үдэрэй семинар үнгэргэбэ. Управлениин инженер-мелиоратор нүхэр Ловцов газар уһалха арга дүршэл тухай бодото баримтанууд дээрэ һонирхолтой хөөрэлдөө хээ. Совхозой главна агроном нүхэр Сабылин хүдөө ажахын ургамалнуудые тарижа ургуулха агротехникэ болон тарялан, хадаланда яажа үтэгжүүлгэ хэхэ тухай нютагайнгаа бодото байдал дээрэ үндэһэлэн хэлэбэ. Үрэһэ хүрэнгэ һайжаруулха хэрэгые эрхилдэг агроном нүхэр Афанасьев совхозойнгоо газар тарялангай хүрьһэнэй физическэ, химическэ шэнжэ шанар тухай ой ухаанда оромоор тайлбарилаа.

Түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн, шанартай һайн продукци хямда сэнтэйгээр, ехээр абаһан замай залууршадые түлбэриин талаар урмашуулха тодорхой хэмжээнүүд совхоздо хараалагдаад, хүдэлмэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар хаа хаанагүй зүбшэгдэжэ байна.

Д. Чимитов,
манай тусхай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: семинарта хабаадаһан совхозой газар уһалагшад, звенонуудые даагшанар ажал тухайгаа хөөрэлдэжэ байна.

Янош Кадар Советскэ Союзай Герой болоо

БУДАПЕШТ, апрелиин 3. (ТАСС). Мүнөөдэр Венгриин парламентда КПСС-эй Центральна Комитедэй болон СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй даалгабаряар советскэ партийно-правительственна делегацие толгойлогшо Н. С. Хрущев Венгриин социалис хүдэлмэришэнэй партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, Венгриин революционно хүдэлмэришэн-таряашанай правительствын түрүүлэгшэ Янош Кадарта Ленинэй орден болон Советскэ Союзай Геройн «Алтан одон» медаль барюулаа. Энэ үндэр дээдэ шагнал барюулхадань, ВНР-эй Президиумэй түрүүлэгшэ Иштван Доби, ВСРП-гэй ЦК-гай политбюрогой болон правительствын гэшүүд, советскэ партийно-правительственна делегациин гэшүүд байлсаа.

Шагнал барюулхаһаа урид, Н. С. Хрущев «Нүхэр Янош Кадарта Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгохо тухай» СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ соносхоод, үгэ хэлэхэдээ, иимэ хүндэтэ шагналда хүртэһэнтэйнь дашарамдуулан, нүхэр Я. Кадарые үнэн зүрхэнһөө амаршалаа.

Баатарнуудай хүшөөдэ венок табиба

БУДАПЕШТ, апрелиин 3. Венгрине сүлөөлһэн һайндэр болохын урда тээ эндэ Венгрине сүлөөлхын түлөө болоһон байлдаануудта наһа бараһан совет сэрэгшэдэй хүшөөдэ, мүн венгер арадай эрхэ сүлөө олохын түлөө тэмсэлдэ наһа бараһан Венгриин баатарнуудай хүшөөдэ веногууд табигдаба.

Үглөөнэй 10 часта Эрхэ сүлөөгэй талмай дээрэ ВСРП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, ВНР-эй министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ Янош Кадар, ВСРП-гэй ЦК-гай политбюрогой гэшүүд, правительствын гэшүүд, ниитын ажал ябуулагшад, Никита Сергеевич Хрущев түрүүтэй советскэ партийно-правительственна делегациин гэшүүд ерэбэ. Н. С. Хрущевой, делегациин гэшүүдэй, Венгриин ударидагшадай талмай дээрэ хүрэжэ ерэхэлээрнь эндэ байһан Венгриин ажалшадай түлөөлэгшэд халуун альга ташалгаар угтаа. (ТАСС).

Майн урдахи мүрысөөн

…һайнаар ажаллажа … хүнүүд хододоо …үлжэ ябадаг. Зага… XXI партсъездын …лэтэ колхозой то… Д. Д. Дашеев ажа… бүтээсэтэйгээр эм… Энэ нүхэр трак… болон хүдөө ажахын …нуудай заһаба… үедэ үдэрэйнгөө …бариие хододоо … дүүргэжэ, нүхэ… дунда магтаал… ажаллажа бай… КПСС-эй ЦК-гай …иин Пленумэй ма…уудтай танилса… …даа нүхэр Да… бүри һайнаар … гэжэ шиидэбэ.

…РАГ ДЭЭРЭ: токарь … Дашеев.

…РТИГАЙ фото.

ЭРХИМ БЭЛЭДХЭЛТЭЙ

Хабарай тарилга эхилхэ саг үдэрһөө үдэртэ ойртоно. Энэ тон харюусалгатай үеые Кабанскын үйлэдбэриин управлениин Оймороой совхозой механизаторнууд һайнаар угтахын тула ехэхэн хүдэлмэри хэжэ байна.

— Бидэ 38 трактор заһаха түсэбтэй һэмди. Тэрэнээ Совет Армиин үдэрөөр, февралиин 23-да дүүргээд, даабариһаа гадуур үшөө 6 трактор заһагдаа. Бүри ойрын үдэрнүүдтэ 8 трактор мастерскойһоо гарахаяа байна. Тарилгын эхилтэр арбаад тракторта жэжэ бутархай заһабари хэхэ байхабди. Эртүүр заһабариһаа гараһан тракторнууднай забһаргүй хүдэлжэ байна ха юм даа,—гэжэ совхозой центральна мастерскойе даагша Владимир Уладаевич Шабанов хөөрэнэ.

Трактористнууд Николай Капустин, Владимир Хабалов, Александр Темников, Степан Пуховский, мотористнууд Трофим Капустин, Даниил Муравьев, токарь Александр Соболев, түмэршэ дархан Иннокентий Димов, электро-гагнуургшад Степан Торгашин, Иван Тарасов болон бусад олон нүхэд хабарай тарилгын бэлэдхэлэй үедэхи, Майн һайндэрэй урда тээхи ажалай вахтада жагсаа.

Г. Хогоев.

Нютагай байдал харалсаха

«Колхоз, совхозуудай үйлэдбэрие түсэблэхэ гурим бүдүүлигээр хазагайруулдаг, сахидаггүй баримтанууд тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1964 оной мартын 20-ной тогтоолые угаа баяртайгаар угтаабди. Юуб гэхэдэ, манай Зэдын управлениидэ мүнөө хүрэтэр ажахынуудта энэ тэрэ түсэб баадхаха, нютагай онсо эрхэ байдалые хараада абадаггүй баримтанууд үзэгдэһөөр.

Жэшээнь, манай колхоз 1960 онһоо хойшо гүрэндэ мал ажалай продуктнуудые худалдаха гүрэнэй түсэбые бүхы талаарнь дүүргэдэг гээшэ. Теэд түсэбөө дүүргээд лэ байхадамнай, хойто жэлынь тэрээн дээрэ үшөө нэмээд, дүүргэгдэхэгүй түсэб хүргэдэг. Тиигэ тиигэһээр мүнөө болоходо, манай колхоз мяха, һү худалдаха талаар нэгэн адли байдалтай хүршэ колхозуудһаа холо үлүү тушаагдагбди. Тодорхойлбол, хүршэ Санагын «Коммунизм» колхоз манай артельһээ нилээд томо, ажахыдаа хоёр дахин тооной олон үнеэдтэй юм. Тиигэбэшье тэрэ колхозой гүрэндэ һү худалдаха даабари манайхиһаа доогуур байна. Энэ жэлэй 1-дэхи кварталда манай колхоз 700 центнер һү худалдаха түсэбтэй байхадань тэдэнэйхи 600 центнер болоно.

Мяха худалдалгаар орой тааруугүй юумэ тохёолдоно. Манай колхоз ороохо таряа, силосэй ургамалнуудые таридаггүй. Тиимэһээ адууһа малаа гол түлэб зунай зүлгэ ногоон дээрэ бэлшээн таргалуулжа, гүрэндэ тушаадаг заншалтайбди. Манай энэ онсо илгаае анхаралдаа абангүй, Зэдын үйлэдбэриин управлениин хүтэлбэрилэгшэд, түсэблэгшэд байгша оной түрүүшын хахадта аяар 1270 центнер мяха тушаахаар түсэблөө. Намар тарғалуулһан малаа энэ жэлэй эхеэр тушаажа, түсэбэй 700 центнерынь тушаагдаа. Теэд түсэбөө бүхыдэнь бэелүүлхын тула туранхай, жэжэ мал тушааха баатай болонобди. Зүгөөр талха таряа таридаг, силостэй, гахай үсхэбэрилдэг ажахынууд малаа жэлэй дүрбэн сагта тушааха аргатай байна бшуу.

Ингэжэ нютагай эрхэ байдал, ажахынуудай арга боломжонууд хараада абангүйгөөр түсэблэхэдэ, ажахыда, гүрэндэшье ямар ехэ хохидол ушаруулагдаха гээшэб. Тиимэһээ парти, правительствын энэ тогтоолые баримталжа, саашадаа нютаг нютагай эрхэ байдал, арга боломжонуудые харалсажа, түсэб табиха саг ерээ гэжэ һанагдана.

Н. Ванчиков,
Захааминай «Байкал» колхозой партбюрогой секретарь.

КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй шиидхэбэри бэелүүлэн

ҮНДЭР УРГАСА ӨӨҺЭДЫМНАЙ ГАРТА

ХҮДӨӨ АЖАХЫЕ аша үрэ ехэтэйгээр, бүри хүсэтэйгөөр хүгжөөхын тула хүтэлбэрилэгшэ, мэргэжэлтэ бүхэн колхоз, совхозуудай бодото байдалые гүнзэгыгөөр шэнжэлэн, арга боломжонуудыень зүбөөр элсүүлхэ, хамаг ажалые шадамар мэргэнээр эрхилхэ ёһотой гэжэ партиин ЦК-гай февралиин Пленумэй шиидхэбэри дотор заагдана.

Энэ талаар газарай эзэд—агрономуудай урда илангаяа ехэ харюусалгатай зорилго табигдана. Юуб гэхэдэ, мүнөө тарялан, сабшалангай ургаса гансахан лэ сагай ударилһаа, байгаалиин эрхэ байдалһаа дулдыдадаг бэшэ. Харин ажахын агрономуудай бодомжотой һайнаар хүдэлөөд, таарамжатай зүб агротехникэ зохёожо шадаад байгаал һаань, тарялан дээрэһээ тогтууритай һайн, үндэр баян ургаса абтаха ха юм.

Энээнтэй дашарамдуулан, манай Зэдын үйлэдбэриин управлениин ажахынуудта хэрэглэгдэдэг газар элдүүрилгын технологи, тарилгын агротехникэ тушаа хэдэн ажаглалта хэмээр байна.

Хэнэйшье мэдэһээр Зэдэ, Борьёо, Торимнай ехэнхидээ хуурай ударилтай, шииг нойтоор дутадаг газартай нютагууд гээшэ. Тиимэһээ эндэхи колхоз, совхозууд жэлһээ жэлдэ тариалангай шииг нойтые газарай хүрьһэндэ һайнаар бариха, буртаг үбһэ, үрмэдэһэнтэй тэмсэхын тула ехэ оролдолго гаргана. Жэшээлхэдэ, нёдондо эндэхи ажахынууд 27,9 мянган гектар сэбэр паар, мүн намарайнгаа паарые хабар эртэ борнойлжо, шииг нойтыень хушаа. Харин хабар хахалха газартаа хүрьһэнэйнь 5—6 сантиметр гэдэхэлээд лущени хэгдээ. Илангаяа оройн ургамалнуудые—кукуруза, обёос, ешмээн гэхэ мэтые тариха газар элдүүрилхэһээ урид лущени хэхэдэ һайн байба. Энээнэй ашаар газарай шииг нойтон һайнаар баригдана.

Тэрэшэлэн колхоз, совхозуудта газар хабар хахалхадаа агрегадай хойно мухарюулга-каток шагтагалаад, хүрьһыень нягтаруулдаг. Тиигэһэнэй ашаар хабарай һалхинда газарай шииг нойтон үлеэгдэжэ, ехээр хатахагүй, мүн хүрьһэниинь наранда нэгэ жэгдээр дулаасадаг байна. Тиигэжэ тарянай ургасашье жэгдэ һайнаар гарана. Жэшээлхэдэ, хүрьһыень катогоор нягтаруулан даруулһан газарай таряан бэшэ тээхиһээ 3—4 хоногоор урид гарадаг юм. Эсэстээ ургасаньшье дээшээ байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ «Октябрьский», Борьёогой совхозуудта, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо катогоор нягтаруулһан тарянай ургаса тиимэ юумэ хэгдээгүй газарайхиһаа 1—1,5 центнерээр дээшээ байгаа. Илангаяа хадхууртай хүндэ катогуудые шэрэхэдэ һайн.

ГЭХЭТЭЙ ХАМТА дан шиигтэй газарта каток шэрэһэнэй үлүү. Юуб гэхэдэ, тэрэндэнь шабар шорой наалдаад, мүртэй туһа болохогүй.

Нёдондо хабар, зун ехэ гандуу байжа, оройдоол 154 миллиметр шииг нойто ороһон жэлдэ газар элдүүрилгын эдэ зарим тэды онол аргануудые хэрэглэһэнэй ашаар, ажахынуднай бүхы дээрээ муу бэшэ ургаса абаа. Гүрэндөө 141 мянган центнер таряа тушаагаад, үрэһэ хүрэнгэеэ хүсэд хүрэхөөр хаагаа. Зарим колхоз, совхоздо кукуруза, горохойшье бараг ургаса абтаа.

Теэд олонхи ажахынуудта орооһо тарянай болон бусад ургамалнуудай ургаса үшөөл бага байна. Нэн түрүүн колхоз, совхозуудта тариалангай ургаса эрид дээшэлүүлхэ арга боломжо гүйсэд хэрэглэгдэнэгүй. Тусхайлхада элдэб һубаг ханаабуудые хэрэглэн, гол горходой уһа хаагаад, адагынь 3000 гектар тарялан уһалха аргын байбашье, нёдондо оройдоол 1200 га газар нэгэ дахин уһалагдаа. Жэшээнь, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхоз 500 гектар тарялан уһалха аргатай аад, миил 180 га уһалаа.

Үнэндөө колхоз, совхоз бүхэндэ тарялан, сабшалан һайнаар уһалжа, ургаса ехээр абаха арга боломжо яһала бии. Элдэб һубаг, ханааба, хаалтануудһаа гадна, управлени дотор уһа бүлэдэг оньһон хүсэтэй 18 станци тоологдоно. Үнгэрэгшэ жэлдэ тарялан оройдоол нэгэ дахин уһалаад, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхид 130 гектарай га бүриһөө 15 центнер шэниисэ абаа. Ториин совхоздо 200 га уһалагдадаг газарай гектар бүриһөө 14,5 центнер ороoһон абтаа. Хэрбээ тэрэ газарта наг шэбхэ һайса гаргаад, 2—3 дахин оролдосотойгоор уһалаа һаань, га бүриһөө 20—25 центнер ургаса лаб абтаха һэн.

Тариалангай ургаса эрид дээшэлүүлхэ аргын нэгэн—үтэгжүүлгэ мүн. Теэд нёдондо ажахынууд 218 мянган тонно шэбхэ гаргаха аад, миил 95,4 мянган тонно зөөгөө гэхэ гү, али түсэбөө оройдоол 44 процент дүүргээ. Ондоогоор хэлэбэл, тариалангай га бүридэ 0,8 тонно, тэрэ тоодо кукурузын газарта гектарай 4 тонно шэбхэ гаргагдаа бшуу. Энэ ахир бага үтэгжүүлгэ газарай хүрьһэндэ юун мүртэй үрэжэл үгэхэб даа. Колхоз, совхозуудта шубуунай аргал, үнэһэ ехээр суглуулха тушаа анхарал табигданагүй.

ЭДЭ АЛДУУ дутагдалнуудаа хараала абажа, байгша ондо уһалууриин системэнүүдые һайнаар заһаад, бүлүүр станцинуудаа дүүрэн хүсэндэнь хүдэлгэжэ, адагынь **4000 гаран га тарялан уһалхамнай. Тэрэ тоодо 2000 га шэниисэ, 1900 га кукуруза уһалууриин газарта таригдаха.** Мүнөө ажахынууд газар уһалалгада бэлдэжэ, хуушан хаалта, һүбаг ханаабуудые һэльбэн заһажа байна. Гадна эдэ үдэрнүүдтэ 1 миллион шахуу кубометр тошон халяагдаа. Колхоз, совхозуудта 90 мянган тонно шэбхэ зөөгдөө.

Тариалангаа һайнаар уһалжа, үтэгжүүлжэ, байгша ондо хамта 700 мянган центнер таряа абаха зорилготойбди.

Манай эндэ минеральна үтэгжүүлгэ һайса хэрэглэбэл, ургаса элбэгээр абаха арга боломжо бии. Га бүридэ 1,5 центнер аммиагай селитрэ, 2,5 центнер суперфосфат, 1 центнер калийна дабһа хэжэ үтэгжүүлээ һаа, уһалагдадаг газарһаа гектарай 10 центнер шэниисэ сохом нэмэжэ абаха байнабди. Ондоогоор хэлэбэл, ажахынуудта хамта 1000 тонно минеральна үтэгжүүлгэ худалдажа абахада, тэрээндээ 30 мянган түхэриг гаргашалагдаха. Харин газараа һайнаар үтэгжүүлжэ, ургасыень дээшэлүүлээд, 120 мянган пүүд таряа нэмэжэ абахадаа, 170 мянган түхэригэй олзо оруулха болонобди. Тиигэжэ гансахан энээн дээрэһээ 140 мянган түхэригэй сэбэр олзо абтахал.

Теэд даб дээрэ манда минеральна үтэгжүүлгэ элбэгээр үгтэхэгүй байһаниинь элитэ. Тиимэһээ өөһэдынгөө арга боломжо хэрэглэн, **энэ жэлдэ бүхыдөө тарялан дээрэ 220 мянган тонно шэбхэ гаргаха зорилготойбди. Гурбан ажахыда түрүүшынхез академик Лысенкын заабаряар шэбхэ, шорой, минеральна үтэгжүүлгэ холижо, компост хэхэмнай.**

Гадна наг шэбхые газарай хүрьһэндэ зүбөөр оруулха гээшэ тон шухала. Энээнһээ урагша шэбхые гол түлэб үбэл гаргаад, багахан обоохойнуудаар хаяхадань, тэрэнэйнь микрободосууд хиидэ хосордог һэн. Мүн шэбхэеэ газартаа ёһоор тараажа, хүрьһэндэнь оруулдаггүй дээрэһээнь тэрэнь дэмы хэбтэжэ, нара, һалхинда һаладаг. Манай һанахада шэбхые август соо, газараа хоёрдохёо наарлан хахалхын гү, али намар элдүүрилхынгээ урда тарялан дээрээ гаргадаг болобол зохисотой. Иигэжэ шэбхэ хүрьһэндэ һайнаар шэнгэхэдээ, хойто хабар ургасада ехэ туһатай байха.

ҮРЭҺЭН ТУХАЙ хоёр үгэ. Энэ жэлдэ ажахынуднай ехэнхидээ һайн сортын үрэһэ хүсэд хүрэхөөр бэлдэнхэй. Байгша ондо бүхы шэниисэ, хара таряан сүм сортовой үрэһөөр таригдаха. Мүн колхоз, совхозуудта таарамжатай зохид тарилгын нормо тогтоогдонхой. Дүрбэлжэн метртэ дундаа зэргээр 450—600 һайн тэмэ хоолес ургуулхын тула гектарай 5—6 миллион ороoһо тариха нормо бии болгоо.

Хабарай тарилгын урда тээ

Саашадаа сэбэр паар горитой ... гү, али бүри бага болгохо гү гэ... дал гаража байна. Эндэмнай нёдо... ударилай тон муу байһан жэлдэ ... рэһээ гектарай 15—16 центнер ... гарахадань, хабар хахалжа тариһа... һаа 5—7 центнер ороoһон абтаа... һээ ажахынуудта тариалангай 20 ... тыень жэлдээ сэбэр паар байлгаба... гэжэ һанагдана.

Манай эндэ эртын таряа ямар ... тарибал зохисотой гээшэб? Хабар ... то ёһоор ородоггүй Зэдэ мэтэ нют... тын ороoһото ургамалые гол түл... 1-һээ 15 болотор тарижа дүүрга... рамжатай. Эртэ тарихада ургаса ба... мар эртэшэг хуряагдаха, газарай ... хахалаад, шииг нойтыень һайн ба... гатай болохо. Мүн хабар дан хож... һаамнай, шииг нойтоншнь хаташ... бшуу.

Нютаг нютагай эрхэ байдалые ... абангүй, дээдэ зургаануудай зүгһөө ... ажахын үйлэдбэрие таамагаар ... дэг, элдэб заабари зарлиг үгэжэ, ... нагүй нэгэ адли гурим тогтоохые ... ябадалые мүнөө парти, правитель... эрид буруушаана. Энэ тон зүб. Ям... дукци хайшан гэжэ абахаб, юу хэ... ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэ... бүхы зониинь өөһэдөө зүбөөр тодо... зэргэтэй. Тиигэжэ тэдэнэй үүсхэл,... харюусалгань эрид дээшэлхэ ха юм.

И. НУ...

Зэдын үйлэдбэриин управле... главна агр...

Ашаг ехэтэ хабарай угтамжада

КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй табиһан зорилгонуудые манай совхозой ажалшад анхаралтайгаар шудалжа байна. Тариалангай гектар бүхэниие ашагтайгаар хэрэглэхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, ороoһо таряа болон бусадай ургаса ехэдхэхэ, мал ажалһаа продукци элбэгээр абаха, ажахыгаа түрүү зэргэдэ гаргаха тухайдаа хэлсэжэ байнабди. Совхозоймнай механизаторнууд, малшад түрүү онол аргануудые ажал дээрээ үргэнөөр хэрэглэн, ехэ амжалта туйлахаар шиидэнхэй.

Нёдондо совхознай ороoһо тарянай муу бэшэ ургаса абаа һэн. Гектар бүриһөө дунда зэргээр 11,3 центнер ороoһон хуряагдаа. Тиигэбэшье ажахымнай ороoһо таряагаар бүхы хэрэглэмжэеэ хангажа шадаагүй, ниитын малда тэжээл багаар бэлдэжэ абаа. Эдэ дутагдалнуудаа усадхахын тула тариалангай газарые зүбөөр хубаарилжа, гектар бүхэниинь аша үрэтэйгөөр хэрэглэхэ болонобди. Хэрбээ тариалангаа һайжаруулжа, үрэжэлтэй болгожо шадабал, ороoһо таряанһаа гадна, адууһа малдаа таримал тэжээл элбэгээр бэлдэжэ абахамнай лабтай.

Тиихэдэ шэнэ газар элдүүрилэгдэжэ, тариаламнай үргэдхэгдэхэ. 1963 ондо 264 гектар шэнэ газар хахалагдаһан байбал, 1964 ондо 300 гектар элдүүрилхэбди, 1965—1966 онуудта үшөө 1000 гектар газар ашаглагдаха. Тариалангай ургасые дээшэлүүлхын тула гол түлэб шэниисэ, горох гэхэ мэтэ таригдаха болоно. Мүнөө жэлдэ газар хахалхадаа түрүү арга хэрэглэхэ, газарай хүрьһэ зөөлэрүүлхэ, жэгдэлхэ хэрэгсэлнүүдые агрегадуудтаа холболёохобди.

Механизаторнууднай намарай паар ондоогоор хахалдаг болоо. Урдань тэрэниие юрэл хахалаад орхижорхидог байһанаа мүнөө катогоор даража жэгдэлдэг болонхой. Тиихэдэ газарай хүрьһэн һалхинда үлеэгдэжэ муудадаггүй үрэжэлтэй, шииг нойто барисатай болодог юм. Иигэжэ бэлдэгдэһэн полидо илангаяа горох тарихада тааража ургана.

Газараа жэл бүри ондо ондоо гүнзэгыдэ хахалбал шанарынь һайжардаг. Энэ арга мүнөө жэлһээ эхилэн хэрэглэгдэхэ. Энэ жэлдэ полинуудые 20—22 сантиметр гүнзэгыгөөр хахалһанайнгаа һүүлдэ, хоёрдохи жэлдэнь—23—25 сантиметртэ, гурбадахи жэлдэнь—27—30 сантиметртэ хахалхабди. Гэхэтэй хамта 1964 оной хабарһаа ямар газарта хэзээ тарилга хэхэ, хэды хэмжээнэй үрэһэн хэрэглэгдэхэ байһаниинь харалсахабди. Жэшээлхэдэ, шэниисэ тарихадаа үрэһые шэгнүүрэй хэмжээгээр бэшэ, харин гектар газарта хэды ургамал байхыень харалсажа тодорхойлхобди. Нэгэ гектарта 4,5—5,5 миллион ургамалай эшэ байлгахаар тарилга хэгдэхэ. Хагсуу хүйтэн хабарай болоо һаа, тарилгын үедэ бүхы полинуудаа һайса жэгдэлхэбди.

1963 онһоо эхилээд аммиагай уһа хэрэглэдэг болоо һэмди. Түрүүшын жэлдэ 1004 гектар газар тиимэ уһаар уһалагдажа, ороoһо тарянай ургаса дунда зэргээр гектарай 3 центнерээр дээшэлээ һэн. Энэ арга хэрэглэхэдэ ургаса дээшэлхэһээ гадна, газарай хүрьһэндэ байдаг элдэб хорото хорхой шабхайнууд үгы болоно.

Тариалангай ургасада һайнаар нүлөөлдэг хадань, аммиагай уһые саашадаа үшөөньһе ехээр хэрэглэхэ һанаатайбди. Үнгэрһэн намар 504 га газарта иимэ уһан оруулагдаа. Мүнөө хабар үшөө нэгэ мянган гектарта га бүриин 270 килограмм хэмжээтэйгээр аммиагай уһан хэрэглэгдэхэ. Тиигэһэнэйнгээ һүүлдэ минеральна үтэгжүүлгэ—гектар бүриин 70 килограмм суперфосфат оруулхабди. Мүнөө совхоздомнай минеральна үтэгжүүлгэ ехээр зөөгдэжэ абтанхай. Хамта 220 тонно аммиагай уһан, 70 тонно суперфосфат, 50 тонно аммиагай селитрэ, 15 тонно сульфат аммони складууд соомнай бии. Мүн энэ жэлдэ 2000 гектар тарялан дээрэ самолёдоор хоро сасагдажа, буртаг үбһэнһөө сэбэрлэгдэхэ юм.

Манай совхоз минеральна үтэгжүүлгэ ехээр хэрэглэхэнь гээшэ. Теэд тэрэниие зүбөөр хэрэглэжэ шадаагүй һаа, баян ургаса абажа бирахагүйбди. Минеральна үтэгжүүлгые заабариин ёһоор, шадамараар хэрэглэхын тула совхоздомнай 12 кружок эмхидхэгдээд, 350 хүн хими шудалжа байна. Зарим кружогууд программаяа дүүргэхэ дүтэлэнхэй.

Урдань совхоздомнай сабшалан, тарялан ехээр уһалагдадаггүй һэн. Мүнөө энээндэ онсо анхарал хандуулнабди. Бүхы арга боломжоёо хэрэглэн, тариалангаа һайнаар уһалха зорилготойбди. Тиихэдэ насосно станцинуудые хэрэглэжэ, 1000 гектар сабшалан уһалагдаха хараатай. Мүнөө 3 насосно станци хүдэлнэ. Тэрээгээр 200 гаран гектар сабшалан уһалаабди. Мүн 25 мянга гаран кубометр мүльһэн хүргэгдөө. Энээнэй ашаар нилээд ехэ газар уһалагдахань.

Баян ургаса абахын тула хүндэ хүдэлмэри оньһожоруулха шухала. Бүхыдөө 19 оньһожоруулагдамал бригада байгуулагдаад, элдүүрилхэ газар, техникэ зэмсэгүүд даалгагданхай. Тэдэ звенонууд ороoһо таряа, бобово болон тэжээлэй ургамалнуудые тариха юм. Звено бүхэндэ түсэб даалгабари үгтэнхэй. Технологическа картануудтай байха, тэрэнэйнгээ ёһоор газараа элдүүрилжэ, ургаса ургуулха бшуу. Оньһожоруулагдамал иимэ звенонууд ажалай бүтээсые ехэдхэхэ, абтаха продукциин өөрынь үные горитойгоор хямдаруулха байна. һайнаар ажаллаһан звенонууд ажалай түлөөһэ ехээр абаха. Тэрэнь абтаһан продукциин зэргээр түлэгдэхэ юм. Хэрбээ ямар нэгэн звено ороoһо таряа гэхэ гү, үгышье һаа тэжээлэй ургамал ехээр ургуулаад байбал, түлөөһэ ехээр абаха болоно. Зарим звенонуудай түсэбөө үлүүлэн дүүргэз һаань, түсэбһөө гадуур абтаһан продукциинь хэмжээе хаража, тэрэнэй 20 процентые худалдаанай сэндэ оруулжа мүнгөөр түлэхэ байнабди. Иимэ гурим гансашье тарян ажалда бэшэ, мүн мал ажал дээрэ хэрэглэгдэхэ.

Совхозой ажалшадай хараалжа, бэелүүлжэ байһан хэмжээ ябуулганууд аша үрэ ехэтэй. Тарян ажал дээрэ түрүү арга хэрэглэгдэһэнэй ашаар 1964 ондо ороoһо таряа абалга нёдондонойхиһоо 12 мянган центнерээр дээшэлхэ, шэмэтэ тэжээл—7000 тоннoор, бүдүүн тэжээл—20 гаран мянган центнерээр ехэдхэгдэхэ юм. Ниитын малда тэжээл элбэгээр бэлдэгдэбэл, мал ажалһаа абтаха продукци—мяхан, һүн, ноoһон, үндэгэн гэхэ мэтэ һураггүй арьбадхагдаха, малай тоо толгой олошорхонь мэдээжэ. Тусхайлан хэлэхэдэ 1964 оной эсэстэ 7700 толгой эбэртэ бодо малтай, тэрэ тоодо 3 мянган үнеэтэй, 12 мянган хонитой байхабди.

Хүдөө ажахын продуктнуудые түргэн элбэгжүүлхын тула шухала хэмжээ хараалһан КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлэлсэхын хойноһоо совхозоймнай ажалшад бүхы хүсэеэ элсүүлжэ байна. Зориһондоо хүрэхэшьебди.

С. Автушенко,

Түнхэнэй управлениин Саянай совхозой директор.

Механизаторнуудые бэлэ... Нарһатын (Ярууна) профессио... но-техническэ училищи нээгд... хоёр жэл болобо. Тус училищи ... хоз, совхозуудта һайн мэргэжэ... дые бэлэдхэдэг. Үнгэрһэн ф... һарада 207 механизаторнууд б... хэгдээ. Мүнөө тэндэ 160 кур... нууд һуража байдаг. Тэдэнэр ... һарада үзэхэ программаяа дүү... жэ, трактористнууд, комбайнер... мэргэжэлтэй болохо юм. Зураг д... училищиин мастер Иван Леони... Филонов хэшээл үнгэргэжэ ба...

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ТҮРҮҮШЫН ҮДЭРҺӨӨ ЭРШЭТЭЙГЭЭР...

Хүдөө ажахын шэнжэлэл

Энэ жэлэй түрүүшын гурбан һара—нэгэдэхи квартал дүүрэбэ. Энэл үедэ мал ажалһаа абтаха ашаг шэмын улам саашадаа дээшэлхэ, гүрэндэ һү, мяха, үндэгэ худалдаха, тушааха жэлэй түсэбэй дүүргэлтын үндэһэ һуури табигдаха ушартай. Анханһаал оролдосотойгоор орожо эхилбэл, амжалтын эхин заатагүй харагдахал байха.

Үнэхөөрөө харагдаадшье байна. Республикамнай бүхы дээрээ гүрэндэ һү, мяха, үндэгэ худалдаха түрүүшын кварталайнгаа түсэбые үлүүлэн дүүргээ. Мяха худалдаха кварталай түсэб 110 процент, һү—100,1 процент, үндэгэ—107 процент дүүргэгдэбэ. Илангаяа һү абалга, гүрэндэ худалдалга тушаа онсо тогтохоор байна.

Республикын колхоз, совхозуудай олонхи һаалишад болон бусад малшадай нэтэрүү зоримгойгоор, габшагай шамдагайгаар хүдэлһэнэй, һү абалгада үрэ ехэтэй шэнэ шэнэ оншо арганнуудые, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэһэнэй ашаар туһаар һү гүрэндэ худалдаха нэгэдэхи кварталай түсэб амжалта түгэсөөр бодото дээрээ бэелүүлэгдэбэ. Нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулбал, үнгэрһэн гурбан һара соо 23,7 мянга гаран центнер һүн 1963 онойхиһоо ехээр гүрэндэ тушаагдаһан байна. Һү гүрэндэ худалдаха 1963 оной нэгэдэхи кварталай түсэб оройдоол 67 процент дүүргэгдээ һэн.

Гүрэндэ һү худалдаха 1-дэхи кварталай түсэб мартын 25-да дүүргэһэн тухайгаа республика соогоо эгээн түрүүлэн Мухар-Шэбэрэй, Улаан-Үдын үйлэдбэриин управленинүүд баяр баясхалантайгаар элидхэһэн байна. Эдэ управленинүүдэй ажахынууд һү тушаалгаяа улам эршэдхэжэ, кварталай түгэсэтэр түсэбэйнгөө дүүргэлтые 111 процентдэ хүргэһыень баһал һайшаамаар. Иигэжэ мухаршэбэрэйхид түсэбһөө гадуур 2380 центнер, Улаан-Үдын управлениинхид 1606 центнер һү гүрэндөө худалдаһан жэшээтэй.

Тэдэнэй удаа Зэдын үйлэдбэриин управлениин ажахынууд оролсоно. Эндэхид кварталайнгаа түсэб 103 процент дүүргээ. Гүрэндэ һү худалдаха түсэбэй дүүргэлтэдэ Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин, Буряадай хүдөө ажахын институдай һуралсалай ажахын һаалишад болон бусад малшадай оруулһан хубита мүн лэ ехэ.

Эдэ управленинүүдэй амжалтын түлхюурэй уг удхань юуб гээд асуултай болоно. Ажалай эмхидхэл, шэнэ онол арганнуудые үйлэдбэридэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр нэбтэрүүлхэ, ажалшадые материальна талаар урмашуулха, үдэр бүриин эзэн ёһоной хиналта хэхэ—эдэл хадаа амжалтын эшэ үндэһэн болоно бшуу. Эдэ шухалын шухала асуудалнуудта анхаралаа онсо хандуулһан ажахынуудта ажалай һайн үрэ дүн туйлагдана ха юм.

Жэшээ болгон Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозые харуулая. Совхозой мэргэжэлтэд: инженер О. П. Братеньков, зоотехнигүүд В. В. Смолин, З. И. Астраханская, ветеринарна врач П. И. Гаврилов гэгшэдэй оролдосотой ажалай туһаар һаалиин фермэ бүхэндэ тэжээл буйлуулдаг кухни түхеэрэгдэһэн, нёдондоной ноябрьһаа хэмэл һүн буйлуулагдадаг болоһон, үнгэрһэн мартын эсэстэ хоёр газар гидролизно аргаар тэжээлэй дрожжо хэхэ түхеэрэлгэ тодхогдоһон байна бшуу.

Табан һарын туршада 4 мянган центнер хэмэл һүн буйлуулагдажа, тугал бүхэндэ уулгагдадаг үдхэн һүнэй хэмжээн 220-һоо 120 килограмм хүрэтэр хороогдоһон. Тиигээд 800 центнер үдхэн һү гүрэндэ нэмэжэ худалдаһан байна. Тэрэшэлэн тугалнуудые эхэдэнь табижа түлжүүлдэг ушарые болюулха арга олдоо. Гидролизно аргаар эһээгдэһэн тэжээл үнеэдтэ эдюулээд байхада, хоёр фермын һүнэй оросо 950-һаа 1115 килограмм хүрэтэр нэмэһэн.

Иимэ оролдолго гаргаһанай ашаар тус совхоз нэгэдэхи кварталда гүрэндөө 1150 центнер һү тушааха байһан аад, тэрэнээ 2191 центнертэ хүргэбэ. Нёдондоной энэ үеынхитэй жэшээлбэл, һү һаалга, гүрэндэ худалдалга 2.2 дахин ехэ болоһон зэргэтэй. Һаагдаһан бүхы һүнэйнгөө 77 процентые гүрэндөө тушаажа шадаһан байна. Тус совхозой Заганай адагай түрүү фермэ (даагшань К. К. Паньков) гурба һарын туршада үнеэн бүриһөө 675 килограмм һү һааһан зэргэтэй.

Улаан-Үдын управлениин ажахынуудай гүүртэ, фермэ бүхэндэ искусственна һүн хэгдэнэ, тэжээл буйлуулагдана, мүн гидролизно аргаар тэжээлэй дрожжо бэлдэжэ захалба. Мүнөө үдэр бүри 120 центнер хэмэл һүн, 120 тонно тэжээлэй дрожжо бэлдэгдэнэ. Тус үйлэдбэриин управлениин «8 Марта» колхоз һү худалдаха кварталайнгаа түсэб 181 процент, Калининай нэрэмжэтэ—147 процент, «Маяк»—139 процент, «Авангард»—138 процент дүүргэһэн байха юм. Улаан-Үдынхидэй амжалта имагтал һаалишадай габшагай ажалай, шэнэ онол арганнуудые хүдэлмэридөө үргэнөөр нэбтэрүүлһэнэй үрэ дүн гэжэ дахин тэмдэглэе.

Гэхэтэй хамта һү абаха, гүрэндэ худалдаха нэгэдэхи кварталай түсэб дүүргээгүй үйлэдбэриин управленинүүд, колхозууд болон совхозууд республика дотор олон бии байһаар. Республикымнай үшөөл ехэ амжалта туйлаха байһые Кабанскын, Хяагтын, Түнхэнэй үйлэдбэриин управленинүүдэй ... хынууд хойшонь татана. Каба... үйлэдбэриин управлени 2570 ... нер, Хяагтын—2207 центнер ... нэгэдэхи квартал соо гүрэнд... түү худалдаһан байна. Иимэ ... далтай саашадаа эбсэжэ бо... аргагүй. Һү абалга, худалда... гээгдэжэ ябаһан управлени... шиидхэхы хэмжээ абаха бэзэ ... найдагдана.

Хэрбээ һү һааха, гүрэнд... шааха хэрэгые үдэр бүриин ... налтада табяад, шанга эрилт... байгаа һаа, ажахы бүхэн т... дүүргэжэ ядахаар бэшэ. Хэн... мэдэһээр, кварталай дүүрэхэ... һонтой дашарамдуулан, һү ... гаар мартын һүүлшын арба... ногой туршада шанга хинал... тоогдоо һэн. Хэрбээ мартын ... дохи арбан хоногто республи... тор 18324 центнер һүн гү... тушаагдаһан һаа, һүүлшын ... хоногой турша соо бэлэ... пунктнуудта 26080 центнер ... абтаа. 8000 шахуу центнер ... нэмэһэн болоно.

Мартын һүүлээр колхоз, ... зуудта малай тэжээл элбэги... шэ, үлүү олон үнеэдшье түй... шэ ха юм даа. Һүнэй ехээр ... һэн ушар имагтал ажалай э... хэлһээ, хиналта эрилтын шан... һанай, шэнэ оншо арганууды... рэглэһэнэй, хүн бүхэнэй х... салгатайгаар хүдэлһэнэй үрэ ... һөө болоо гэхээр.

Хоёрдохи кварталай эхи... рагдажа, үдэр хоногууд ша... гаар алхалжа ябана. Урин ... най наашаа саг болоо. Иигэ... ургы сэсэгшье һалбаржа, ... шье бултайхань. Теэд эдэ бү... дэ найдангүй, алхамаа ула... шэдхэн, һү абаха, гүрэндэ т... ха 1964 оной түрүүшын ... жэлэй түсэбые амжалтатай... лүүлхэ зорилго табигдана. ... һэндээ хүрэхын, зориһоноо ... хын түлөө тэмсэе!

КАЗАХАЙ ССР. Иван Логинов, тэрэнэй автоматическаар хүдэлдэг трактор тухай КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленум дээрэ Н. С. Хрущев хэлээ һэн. Зураг дээрэ: Иван Логинов (зүүн гарһаа), электрификацинн болон автоматизациин лабораториин младша научна хүдэлмэрилэгшэ Владимир Корнилов тракторые автоматическа аргаар жолоододог оньһо түхеэрэлгын хүдэлмэриие шалгажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур.
1964 оной апрелиин 5.

Промышленность—хүдөө ажахыда

ХОТО ХҮДӨӨГЭЙ ХОЛБОО БАРИСААН

Хүдөө ажахые ашаг ехэтэй болгохо талаар партиин ЦК-гай февралиин Пленумэй баталан абаһан шиидхэбэриие бодотоор бэелүүлхын тула бүхы совет арад хүсэ шадалаа нэгэдүүлэн, энэ хэрэгтэ бултаараа хабаадалсажа байна.

Партиин зааһан, хараалһан хэмжээ ябуулгые бэелүүлхэ хэрэгтэ республикымнай промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Тэдэнэр колхоз, совхозуудта шефскэ туһаламжа хүргэнэ, хүдөө ажахые оньһожоруулха, соёл сурталай хүдэлмэри үнгэргэхэ хэрэгтэнь туһална.

Локомотив-вагон заһабарилгын заводой хүдэлмэришэд колхоз, совхозуудта туһалха түсэбөө тодорхойлжо, жэлэй эхеэр шэнэ социалис уялга абаа һэн. Тэдэнэй жэшээгээр промышленна предприятинуудай коллективүүд гээгдэнги колхоз, совхозуудта туһалха, тэдэниие гээгдэлһээ гаргаха талаар хараалһан хэмжээ ябуулга бэелүүлэлсэхэ гэжэ шиидэнхэй. Промышленна олон коллективүүд энэ талаар абаһан уялгаяа бодотоор дүүргэхые оролдон, шефтээ абаһан колхоз, совхозуудтаа тодорхой туһаламжа хүргэдэг болобо.

ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэд уялга абаһан түрүүшын үдэрһөө хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ гэжэ оролдоно. Тэдэнэр колхоз, совхозуудтахи түхеэрэлгэ заһабарилха, хүдөө ажахын машинануудай запасной частьнуудые бэлэдхэхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэжэ эхилэнхэй. Найман электродвигатель, нэгэ генератор заһабарилагдаа, малда уулгагдаха уһа халааха хоёр цистернэ хэгдэжэ, совхозуудта эльгээгдээ. Тугалай гурбан байра дулаасуулха тусхай түхеэрэлгэ хэгдээд, шефтээ абаһан совхозуудтаа мүн лэ эльгээгээ. Шефүүд малай байра барилсажа, ехэ туһаламжа хүргэжэ байнхай. Мүнөө заводой 16 хүнһөө бүридхэгдэһэн бригада Инсэнгын совхоздо ошожо, 1000 хонинной байха байра барижа эхилээ.

Материальна туһаламжа хүргэхынгөө хажуугаар хүдөө тосхонуудай ажалшадай дунда ябуулагдаха ойлгууламжын хүдэлмэри һайжаруулха гэжэ заводой коллектив оролдоно. Иигэжэ заводой агитбригада мартын 24-һөө 30-най үдэр болотор шефтээ абаһан ажахынуудаар ябажа, концерт харуулаа, лекци уншаа. Энэ агитбригадада 17 хүн оролсоо, тэрэниие завкомой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Колодин, комсомолой комитедэй секретарь нүхэр Троценко хүтэлбэрилһэн юм. Агитбригадынхид колхоз, совхозуудаар ябахадаа уранһайханай 9 концерт, 5 лекци уншаа, кинофильмнүүдые харуулаа. Мүн гурбан библиотечкэ бэлэглэһэн, харуулан ойлгуулха агитаци эмхидхэхэ хэрэгтэнь туһалһан байна.

Городоймнай промышленна предприятинуудай түлөөлэгшэд шефтээ абаһан колхоз, совхозуудтаа ошожо, ажабайдалтайнь танилсажа ерэһэн юм. Городой хорёод томо предприяти шефскэ туһаламжа хүргэнэ. Мяха-консервын комбинадай, «Теплоавтоматика» заводой, мебель, модо болбосоруулгын комбинадай, Улаан-Үдэ станциин локомотивна депогой хүдэлмэришэд абаһан социалис уялгаяа түрүүшын үдэрһөө муу бэшээр дүүргэжэ эхилээ.

Мяха-консервын комбинадай коллектив үйлэдбэриингөө хаядаһа суглуулжа, малай тэжээл бэлэдхэхэ талаар социалис уялга абаад, түрүүшын кварталай туршада 686 тонно белково тэжээл бэлэдхэһэн байна. Энэнь кварталай түсэбһөө 286 тонноор ехэ юм. Үндэгэнэй хальһан суглуулагдажа, 20 тонно минеральна тэжээл бэлэдхэгдээ. Аммиачна уһа бэлэдхэхэ түхеэрэлгэ тодхогдоо, түрүүшын 5 тонно иимэ үнэтэ үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилэгджэ, хүдөө ажахыда эльгээгдэнхэй. Гадна тус комбинадайхид Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозые шефтээ абанхай. Тэдэнэр хүдөө ажахын машинануудта запасной частьнуудые бэлэдхэжэ үгөө. Коммунис ажалай ударнигууд, токарь А. Грузов, үрэмдэгшэ И. Трифонов болон бусад эдэ запасной частьнуудые хараалагдаһан саг болзор соонь, һайн шанартайгаар хэжэ дүүргэһэн байна.

Буряадай мебель, модо болбосоруулдаг комбинадай механическа цехэй хүдэлмэришэд Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Коммунизм» колхозые шефтээ абанхай. Тус цехэйхидэй хүсөөр модо хюрөөдэлгын рама, модо харуулдадаг хоёр станок заһабарилагдаа. Механик Ф. Медведев, слесарьнууд А. Задаинов, М. Есаулов тус колхоз ошожо, эдэ түхеэрэлгэнүүдые тодхожо үгэһэн, хүдэлгэжэ үзэһэн байна.

«Теплоавтоматика» заводой коллектив шефтээ абаһан ажахынуудтаа мүн лэ ехэ туһаламжа хүргэнэ. Тэжээл буйлуулха 3 түхеэрэлгэ, циркулярна нэгэ хюрөө бэлэдхэжэ, Зэдын үйлэдбэриин управлениин ХХ партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо эльгээгээ. Гадна тэдэнэр нүүдэл 10 библиотечкэ эмхидхэжэ, колхозниггуудта үгэһэн байна.

Барилга-хабсаралган 81... поезд овощехранилищи, 1000 ... бэлжэн метр талмайтай те... комбинат Эрхирэгэй совхоздо б... юм. Буряадай барилгын упра... Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ ... хоздо байрын 20 шэнэ гэр бар... хараалаад, хэлэһэнээ бэел... эхилһэн байна. М. Я. Андреева... даг 12 хүнһөө бүридхэгдэһэн ... гашадай бригада эндэ ажалл... шэнэ гэр барижа дүүргүүтэй ... Улаан-Үдэ станциин локом... депогойхид Кабанскын үйлэ... управлениин «Путь к комму... колхоздо үнеэдэй байра бари... лээ.

Хабарай тарилгын үедэ ех... ламжа хүргэгдэхөөр хараа... Энэ шухала кампани богони ... соо, һайн шанартайгаар үнгэ... тула заводуудта бэлэдхэлэй ... хэгдэнэ, хабарай тарилгын үе... ханизаторнуудаар колхоз, совх... та хүдэлхэ хүнүүд шэлэн ... Городой промышленна пред... нууд шефтээ абаһан колхоз, ... зуудта ёһотой туһаламжа ... энэ талаар абаһан социалис у... бодотоор бэелүүлхэ гэжэ орол...

Т. НАСЫ...

партиин Улаан-Үдын горком... инструкт...

В. И. ЛЕНИНЭИ
...урасхаалда

...нин тухай дуун

...дэр шулуун байсануудаа ...ргой өөдэ шоройлгоһон ...улын хормойдо, үргэн ...р газарта Подгале нютаг ... Эндэ гурали гэжэ ...ын Арадай Республика... ...ргэдэг хада уулаар ню...ой ажаһуудаг олон ... һуурижанхай. Эдэ тос...д хадаа арадай уран һай... байгаалиин баялиг мүн

...һаяшаг Татра уулын За... тосхондо ошожо үзээбэб. ...нютаг Польшын уулын ту... болон үбэлэй спортын ... гэжэ тоологдодог. Эндэ ... тухай арадай дуунуу... дуулахыень шагнахые та... журналистнууд намда зүб... үгөө һэн. Теэд «Белый ...ец» гэжэ тосхондо, хаймал ...р бариһан, үндэр эгсэ ...ой гурали айлай һуудаг ... ямаршье тусхай бэлэдхэл... ...ор концерт табиба. Бага... таһалга соо табан басагад ... дуулана:

...ронин селоһоо холо бэшэ
...ый Дунаецнай нэмжыдэг юм.
... Ленинние бараалхая гээд
... дэлхэйһээ субадаг юм.
...лай балмад ноёдто
...рлашад дарлагдаха ёһогүй гээд
...ша Ленин эндэ байхадаа
...тар түсэб зохёоһон юм.

...як хэлэнһээ ехэ өөрөөр ...г гуралинарай нютагай ... ойлгохонь бэрхэтэй. Тии... ...е тэдэнэй юрын тоб гэ... ...урса үгөөр, гоё һайхан ...ай, шадамар бэрхээр дуу... ...ань зүрхэ доһолмоор бай...

...галиин Белый Дунаецта... ...н һайханай ансамблиин ...дагша Софья Соляжова ... хөөрэнэ:

... Манай ансамбль бүгэдэ ...ушадтай. Байгуулагдаһаар ... үнгэрөө. Арад зонойн... ...нда алдар суугаар ехэ бо... ... юм. Гуралинар Ленин ... дуунда илангаяа дура... В. И. Ленин 1912—1914 ...а эндэ байһан байна. ... бүхы Подгали нютагаар... Ленин тухай гуралинарай ... дуунуудые дууладаг бо...

В. Кузнецов,
ТАСС-ай корр.

...шава.

Анатолий ЛЯПИДЕВСКИЙ
Советскэ Союзай Герой

12 МЯНГАН БААТАРНУУД

Челюскинецүүдые баатар габьяатайгаар абарһан үдэрһөө хойшо үнгэрһэн 30 жэлэй ойе угтуулан

1934 оной үбэл Чукотско далайн мүльһэнүүд «Челюскин» гэжэ мүльһэ буталдаг пароходые няза дараа һэн. Пароходой команда, Отто Шмидт түрүүтэй научна экспедици мүльһэн дээрэ бууха баатай болоһон байгаа. «Челюскинецүүдые» абаралгада дүй дүршэл ехэтэй совет лётчигууд хабаадаһан байгаа. Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ тэдэнэртэ анха түрүүн олгогдоһон юм.

Челюскинецүүдые абаралгада хабаадалсаһан Советскэ Союзай Герой Анатолий Ляпидевскиин дурдалганууд «Юность» гэжэ журналай апрелиин номернуудай нэгэндэ толилогдохо юм. Энэ статьяе зарим зэргээр хороогоод АПН уншагшадтаа зорюулна.

Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргые правительствын тогтооһон тухай би нилээд хожомдожо мэдэһэн байгааб. Иимэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн тухайгаа бүхэли недели шахуу саг соо мэдээгүй ябаһан байнаб. Мэдэхэшье аргагүй байгаа даа. Лётчик ажаглагша Петров, хоёрдохи пилот Конкин, бортмеханигууд Куров болон Руковский, младша инженер Гераськин болон би бүхы дэлхэйтэй ямаршье холбоогүй Колючий гэжэ зэрлиг арал дээрэ чукчиин хоёр урса соо бүхэли һара шахуу үе сагта һууһан байгаабди. Шмидтын лагерьта хоёрдохёо ниидэхэдээ, гэмтэһэн «АНТ-4» гэжэ самолёдоо заһабарилхын тулада бидэнэр бүхы үдэрнүүдээ мүльһэн дээрэ үнгэргэдэг байгаабди.

Гэмтэһэн самолёдойнгоо хажууда юрэл носолдожо байтарнай арал дээрэһээ чукча гэнтэ гүйжэ ерээд: Ерэбэл! Ерэбэл! гэжэ байгаад һүхирөө һэн.

Хэн эндэ ерэхэ ёһотой байгаа гээшэб? Юун тиимэ юумэ байха гээшэб? Зүгөөр, нээрээшье шаргада һууһан хүнүүд ерэжэ ябаба. Челюскинецүүд ерэжэ ябаһан байгаал даа! Арба нэгэн хүн байгаа! Самолёдуудай тэдэниие буулгаһан Ванкаремһээ Лаврентия гэжэ хушуунда пароходто һуухын тулада тэдэнэр ябагаар ябажа байһан байгаа. Мүльһэн дээрэ лагерь үгы болоо гэжэ бидэнэр тэдэнһээ мэдээ һэмди. Бултадаа абарагдаһан байгаа. Имагтал байгаалиин зэрлиг хүсые илаһанай һүлдэ тэмдэг бологшо Улаан туг Мүльһэтэ далай дээрэ намилзан үлөө һэн.

Удаадахи үдэртэнь Колючин дээгүүр хоёрдохи бүлэг хүнүүд гараа бэлэй. Тэдэнэр парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй гар табиһан радиограмма бидэнэртэ харуулаа бэлэй:

«Ванкарем, Уэлен. Ляпидевскийдэ, Леваневскийдэ, Молоковто, Каманинда, Слепневто, Водопьяновта, Дорониндо. Челюскинецүүдые абархалаар танай хэһэн баатарлиг хүдэлмэреэр бидэнэр баясанабди. Байгаалиин зэрлиг хүсые илаһаартнай омогорхонобди. Оронойнгоо найдабариие харюулжа манай агуу ехэ Эхэ оронойэрхим хүбүүд байһанаа харуулһандатнай баясанабди.

СССР-эй Центральна Гүйсэдхэхэ Комитедтэ иимэ зууршалгатайгаар орообди:

1). Баатарлиг габьяа харуулһые эгээн ехээр тэмдэглэхын тулада—«Советскэ Союзай Геройн» нэрэ зэргэ бии болгохо;

2) Челюскинецүүдые абаралгада сэхэ хабаадалсаһан лётчигууд: Ляпидевский, Леваневский, Молоков, Каманин, Слепнев, Водопьянов, Доронин гэгшэдтэ «Советскэ Союзай Геройн» нэрэ зэргэ олгохо тухай;

3) Дурсагдаһан лётчигуудые тэдэнтэй суг хүдэлһэн бортмеханигуудые Ленинэй орденуудаар шагнаха тухай, жэлэй салин хүлһэнэй хэмжээтэйгээр мүнгэн шагнал нэгэн доро үгэхэ тухай».

Омгорхол, баясхалан, сэдьхэлэй хүдэлгэлгэ гэхэ мэтын эдэ бүхы шанга үгэнүүдээр маанадай мэдэрэлые дамжуулха бэрхэтэй байгаа һэн. Хойто зүгтэ ниидэхэ талаар манай хэдэг хүшэр хүндэ аюултай хүдэлмэри манай юрын ажал байгаа бшуу. Тиимэһээ энэ ажалнай баатаршалга гэжэ сэгнэгдэхэ гэжэ минии, нүхэдэймни һанаа сэдьхэлдэшье орохогүй байгаа даа.

...Түрүүшын амжалта түйлахынгаа урда тээ Шмидтын лагерь руу хори юһэ дахин урагшагүйгөөр ниидэһэн байгааб. Мартын 5-да үүр сайха үеэр гушан зургаан градус хүйтэн байхада Уэленскэ аэродром дээрэһээ самолёдуудаараа ниидэжэ гараа бэлэйбди. Тиигэжэ мүльһэн дээрэхи лагериие шэглэн гараа бэлэйбди. Хоёр час арбан таба минутын үнгэрөөд байхада мүльһэн дээрэ самолёдой байхые хараабди. Энэ хадаа Бабушкинай судный машина байһан юм. Тиигэжэ бидэнэр лагериие сэхэ оложо ошоһон байгаабди! Хараһаар байтарнай аэродром лагерь хоёрой хоорондо мүльһэн ганташаһан байгаа. Тэдэнэй хажууда байһан хүнүүд абяа гаралдаа, малгайнуудаа өөдэнь шэдээ...

Челюскинецүүд бусаха ээлжээгээ үни хада наринаар тогтооһон байгаа. Түрүүшын ээлжээндэ эхэнэрнүүд болон үхибүүд, удаань бэшэ хүнүүдынь зогсожо байгаа һэн. Бэеын элүүрые хараада абан список зохёогдоһон байгаа. Тушаал, нэрэ зэргэ ямаршье булюу байдал хэндэньшье олгохогүй байгаа. Эрдэмгүй модошо дархан элитэ ехэ эрдэмтэ хоёр адли эрхэтэй байгаа бшуу. Хүтэлбэрилэгшэдынь эгээн лэ һүүлдэ мүльһэн дээрэһээ бусаха зэргэтэй байһан юм.

«Түрүүшын ээлжээнэйхидые», бултыень арбан эхэнэрые, эгээн залуу челюскинецүүд: гурба наһатай Алла Буйко, Карска далай соо «Челюскинэй» тамаржа ябахада түрэһэн Карина Васильевае һуулгажа гараха гэжэ би шиидэһэн байгааб.

Үлдэгшэдтэй гараа барилсаад ниидээбди. Хоёр час 20 минутын үнгэрөөд байхада, Уэлендэ ерэжэ бууһан байгаабди.

Иигэжэ мүльһэн дээрэ урдажа ябаһан түрүүшын баатарнууд абарагдаа һэн.

Мартын 14-дэ Шмидтын лагерь руу хоёрдохёо ниидэхэдэмнай зүүн мотоорнай гэмтэһэн байгаа. Колючина гэжэ арал шадар жэгдэ бэшэ мүльһэн дээрэ буулгаа бэлэйб. Штурман Петров мүнөө Ляпидевскиин лагерь бии болобо гээшэ гэжэ уруу дурууша гаар шоглон дуугаржа байгаа бэлэй.

Колючинада маанадай һуужа байха үедэ абарагшадай гол хүсэнүүд Ванкарем ниидэжэ ерээд, апрелиин 7-һоо 13 хүрэтэр бүхы челюскинецүүдые хуурай газар дээрэ зөөжэ гаргаһан.

Оромнай, Москва челюскинецүүдые, бидэнэр лётчигуудые тон ехэ баяр баясхалантайгаар угтаа бэлэй. 1934 оной июниин 19-дэ Михаил Иванович Калинин бидэнэртэ правительственна хайрануудые барюулаа һэн. Минии нэрые түрүүлжэ дурдаа. Би Бүхэсоюзна старостада дүтэлэн ошооб. Тэрэ Геройн грамотатай хабтаһа намда дамжуулан үгөөд, Ленинэй орденые хүбсаһандамни бүхэлэн байлгаа һэн. («Алтан одон» гэжэ медаль хожом бии болоһон юм). Һүүлээрнь гарымни баряа бэлэй.

Нүхэр Ляпидевский эхи табиял даа гэжэ тэрэ хэлээ. Энэ үгынь удхые би түрүүн ойлгоогүй һэм. Зүгөөр би Советскэ Союзай Геройн нэгэдэхи номерой грамота абаһан байгааб.

Хүдэлмэришэн-таряашанай президентын эдэ үгэнүүд гүнзэгы удхатай байгаа. Совет оромнай долоон лётчигһоо эхилээд, өөрынгөө хэдэн олон эрэлхэг хүбүүдтэ баатарай нэрэ зэргэ олгоһон байна.

Чкалов, Громов, Байдуков, Беляков, Юмашев, Данилин, Папанин, Кренкель, Ширшов, Федоров, Мазурук, Бабушкин, Кокинакки, Осипенко, Гризодубова, Раскова гэгшэдэй нэрые хэн мэдэхэгүй гээшэб. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай үедэ баатаршалга үргэн ехээр гаргагдадаг болоһон байна.

Минии урдын хани, мүнөө авиациин генерал-лейтенант Николай Каманин мүнөө мэндэ байһан Советскэ Союзай түрүүшын табан геройнуудые (Леваневский Доронин хоёр манай дунда үгы), СССР-эй түрүүшын зургаан космонавтнуудые һаяхан уряа һэн.

Согтой хүхюутэй космонавт хүбүүдээ, манай Валиие хаража һууха даа, һайн халаан бидэндэ бии гэжэ һанажа һуугаа һэм. Энэ халаан манай эстафетые дээрэ үргэжэ ябахал! Бидэнэр, үбгэдые ахижа гарахал.

«Эхи табиял даа нүхэр Ляпидевский» гэжэ Михаил Иванович Калинин гушан жэлэй урда тээ хэлээ һэн. Мүнөө арбан хоёр мянга гарам хүн Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

АПН.

Урдажа ябаһан мүльһэн дээрэһээ челюскинецүүдые гаргаха экспедициин схемэ. ТАСС-ай фотохронико.

Р. КУТУЙ

ЭРЭШҮҮЛ

Татар арадай рассказ

Хэзээдэб даа нэгэтэл бидэ хоёр загаһа хахуулдихаяа заатагүй ошохо зомди. Энээхэн самса сооһоо үшөө нэгэ эрэ хүнэй ургажа гарахада, бүхы хэрэгнай бүтэхэ бээзэ. Тэрэмни хахуулияа, мүн хорхойнуудтай туулмагханаа абаад ябадаг болохо, хари бинь тиихэдэ һэлюурнүүдээ үргэлхэ хүнби. Нэгэ мүр дээрээ һэлюур, нүгөөдэдөө хахуули ходо үргэлһөөр би яатараа эсэшоо, хашар болошоо гээшэбиб.

— Түргэн ехэ бололши даа, юрэдөө.

— Тиихэб, тиихэб. Энэ харыш, би шинии хаанашни хүрэхөөр ургашообиб һаянай.

— Нэ-ээ-рэй...

Бидэ хоёр согсойходожо ябан, һуугаадшье хөөрэлдэдэгбди. Алталиг шара тархиинь сээжэдээ нэнгэхэдэм урдаһаам хараха, тиихэдэнь хоюуланаймнай хараса нэгэдээд, нюдэнэйнгөө харануудые сэхэ гэтэлсэшэдэг зантайбди.

— Шинии тархишни тэрэ наран шэнги,—гэжэ би хэлээд, наранай сахаригые агаарта зураглабаб. Эжынь хүбүүхэнээ «нарамни», гэжэ эрхэлүүлдэг, нэрлэдэг гээшэ. Би эгээ түрүүшынхеэ иигэжэ хэлэһэндээ эшэжэ, тэрэнэйнгээ урда аягүй байдалда ороходол гэбэб.

— Ши үмдэтэйш, би баһа үмдэтэйб,—гэжэ тэрэ өөрынхеэрээ юумэ бодоно. — Шамда томо ботинканууд байна, намда баһа ботинканууд байна. Тэдэмнай адли харанууд.... Би шамтай тон адли хүн гээшэб...

— Шамда хэн тиигэжэ хэлээб?

— Эжы хэлээ. Минии хамар, духа шиниихитэй адлюу даа... Үшөө тиихэдэ би шамдал адли сухалтайб.

Иигэжэ тэрэмни одоол эндэ өөрынгөө һаналые хэлээ һэн.

— Үшөө тиихэдэ... байза... юун гэжэ хэлэхэ гээ бэлэй биб? Би шэхэгүй нохой харааб... Шэхэгүй ябахада хамаагүй гү?

— Болохол даа,—гээд би энеэнэб.—Шэхэтэй хүм гэжэ ши бү голхоро. Шэхэтээ ябаа һаашни дээрэтэхэ гэжэ би һананаб.

— Үнэхөөрөө тиимэ,—гэжэ Андрейка зүбшөөхэ юм.—Хамартай байхада баһал һайн даа.

— Томадай шүүһэ ууха дураншни хүрэнэгүй гү?

— Хүрэнэ. Энээн тухайгаа эжыдэ хэлэхэ гүбди?

— Үгы, хэлэхэгүйбди. Хэлэжэ болохогүй.

— Зай, зай...

Бидэнэр киоскдо дүтэлжэ ошоод, бинь хармаандаа хашарһануудые бэдэрбэб. Андрейка шэхэеэ хармаандамни няагаад, тэндэ түмэр мүнгэнүүдэй һаршаганахые шагнана.

— Ши амаргүй баян хүн хаш,—гэнэ.

Андрейка хахад стакан шүүһэ ууба.

— Мээ, уу,—гээд үлөөшыень намда һарбайха зуураа,—ши баһал ууха дуратайш,—гэбэ.

Халуунай оншо буурража, амилхада нэгэ бага хүнгэн болоһон шэнги. Тээ тэндэ сэсэгүүдые худалдахань харагдана.

Сэнхир, сагаан, ягаа улаан сэсэгүүдые уһаар сүршөөд худалдана. Тиихэдэнь тэдэ сэсэгүүд шүүдэрэй бэлсэгэр томо дуһалнуудаар үдэшын наранай толондо һолонготошохо юм.

— Шамда мүнгэн үшөө бии гү?

— Бии.

— Эжыдэ орой гансахан сэсэг абахамнай гү?

Толгойгоо гэдэргэнь бага зэргэ хинсайлган татаад, намайе гэнтэ «мүнгэн үгы» гэжэрхинэ аа гү гэжэ айнгяар, дороһоом өөдэ харана. Һүүлдэ нэгэ гартаа сэсэг бариад, нүгөөдөөрөө намайе хүтэлөөд ехэ баяртай хүн ябаа бэлэй. Тиигэжэ ябахадаа машинануудые хараашална.

— Шиниихи шэнги самса намда оёхо гү?

Тиихэдэнь би энеэжэрхибэб. Тэрэ минии самсые хараад, атаархаба хэбэртэй.

— Минии ханшынууд шуугданхай, шиниихишье шуугданхай.

Бүхы юумэмнай адли байха һэн гэжэ тэрэ яатараа хүсэнэб!

Бидэнэр пенсионернүүд мэтэ дан ужаг удаанаар алхалалданабди. Бидэнэр хүдэлмэреэ түгэсхэбэбди. Завод дээрэһээ Андрейкын байдаг саадтань гайка асархадамни, тэрэ асарһан бэлэгыемни үмдэнэйнгөө хармаанда холо нюуба. Тэрээнэй хүмүүжүүлэгшэдэ «баяртай» гэжэ хэлээд, мүнөө гартаа нойтон сэсэг баринхай, сүлөө забдагүй үнэрдэжэ, бүри тугаарай хоюулаа сэнгэжэ ябанабди. Иигээд хүдэлмэриимнай үдэр дүүрээ бшуу. Нүхэрни сэсэгээл үнэрдэһэн зандаа.

— Үнэр гутана,—гэбэ.

— Юунэй?

— Һолонгын... Али ондоогоор юун гэжэ нэрлэхэб, а?

— Ши мэдэдэг ха юмши.

— Ү-г-ы.

— Һолонго гэжэ нэрлэдэг. Ши ухаангүй зүб хэлэжэрхёолши. «Шамда һолонго бэлэглэнэбди!» гэжэ эжыдээ хэлээрэй.

Энэ сэсэгнай ямар нэгэн сэсэгэй нэрэтэй бэшэ, харин һолонго гэжэ нэрэтэй. Хүбүүхэн, сэсэгэйнгээ иимэ гоё нэрэтэйдэ баярлажа, дэбхэрэлшэ.

— Наран хайшаа ябашооб?

— Юун гэжэ? Гэрнай ямар зүгтэмнай гэжэ һананаш?

— Тэрүү тэндэ.

— А, хари, теэд наран хаана ороһон болонбоб?

— Тэндүү.

— А, тиихэдээ манай сарайда орошобо ха юм даа.

— Нээрээ гү?

— Нээрээ... Өөрөө харахадаа үнэншэхэш даа. Гэртээ ошоходомнай, эжымнай сэсэгыеш стаканда һуулгаха, тиигээд сарай ошожо, нара харуужамди.

— А-һаа.

Саашанхи харгыдаа бидэ абяа аниргүй ябабабди. Томо, томо гэрнүүд дууһажа, багахан гэрнүүд эхилбэд. Эдэ гэрнүүд хашаа хорёогоор бэе бэеһээ илгагдажа хүреэлэгдэнхэй. Тэдэнэр Андрейкыемни ехэл уутайгаар шэртэнэд.

— Эдэ гэрнүүд үнинэй гэрнүүд ха,—гэжэ би хэлэнэб.

— Манайхи баһал үнинэй гэр гү?

— Тиимэ. Тэдэш машинануудай ерэхэдэ үгы болошохо байха даа. Зада татаад, һууриданъ ондоо шэнэ, томо гэрнүүдые барижархиха бшуу.

— Нохойнуудшье үгы бололсошохо гү?

— Тиихэ. Нохойнуудта дуратай гүш?

— Зуудаггүй һаань, дуратайб.

— Зуудаг нохойнуудые үгы хэээд, бэшыень үлөөхэ.

Үхибүүн дүлии балай харшануудые һэжэглэнгеэр харана. Тэндэһээ нохойнууд гүйлдэжэ гараханьгэжэ муу һанана ёһотой. Тушаан болоходо нэгэ нохой һабарнуудаа харша дээгүүр хаяад, хушуугаа бултайлгажа сухалтай түхэреэн нюдэнүүдээр хараба. Аманиинь гэхэдэ улаан гээшэнь!

— Ши бү ай!

— Айнагүйлби.

— Ши минии хүлнүүдэй саагуур бү хоргодо. Гараа таби гэнэб!

Нохойн хусажа, гэнжээ хонгирһоор байтар, Андрейка минии гарые табяад, харша тээшэ һанаагаашье табингүй урдамни ороод гэшхэлжэрхибэ.

— Хомхой нохой гү? — гэжэ асууба.

— Тиимэ,—гэнэб,—Ши гансал бү уйлажархи. Сэсэгээ зохидхоноор бари.

Харшын үүдээр шэрэлдэшэһэн үһэтэй хүн тархяа маажаһаар гаража ерээд, сонхынгоо хаалтануудые хаана. Тэрэ эрэ хүн сонхын хаалтануудай хүшэлтэнүүдые хонгиргожо байгаад, ехэл удаан хүдэлхэ юм. Бидэнэр зогсоод, хараад лэ байнабди.

— Энэ юундэ, хаанаб?—гэжэ Андрейка шэбэнэн һагад асууба.

— Одо мүшэдһөө түбэгшээрхэеэ ха,—гэжэ бишье баһа шэбэнэн харюусабаб.

Минии хүбүүхэн удааһаар алхална, гартань сэсэг гунхана.

Саһанай ороходо, санаар ябахабди. Улаан шаарфааараа шэхэ хасарыень уяад ябаха бээзэб. Халуун кофетой термос абалсадаг байхаб. Хүбүүхэнэйнгээ бээрэн татахада, халуун кофе уулгахаб. Тойроод саахар шэнги дүн сагаан саһан дуураха. Эжынгээ хараагүйдэ, саһа эдидэг байхабди.

— Эсээ гүш. Андрейка?

— Үгы. Одо мүшэдһөө хашарха гэжэ хайшаа юм, хэлэжэ үгэ...

— Энэ, айлайхи ехэ сүндүүгтэй байгаа ёһотой. Тэрэ харана гүш, ямар үндэр харшатай гээшэб... Һүниндөө одо мүшэд сонхоорнай шагаажархиха гэжэ айна ха юм. Сонхын хаалта, харша түхеэрээ... Мэнэ гэһээр машинанууд эндэшье бии болохо...

— Бүри һаяар гү?

— Тиимэ. Һаядаа.

Үсэгэлдэр эсэгынгээ орден гэртээ асарһан байгааб. «Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайн «I шата» гэжэ нэрэтэй гоё орден.

Андрейка асуугаа агша һэн:

— Энээние хаанаһаа...

— Таабайдамни үгөө юм.

— Теэд таабаймнай дайнда үгы һэмнай даа.

Андрейка һанаа алдаба.

— Мүнөө таабаймнай үгы...—гэнэб.

— Үгыл даа... Теэд орденииень хэн зүүхэб?

— Ши зүүхэш.

Тэрээнэймни шэг шарай улайжа, газар руу харашаба. Һүүлдэ гэртээ хүрэһэн хойноо хөөрөөмнай үргэлжэлөө һэн:

— Зүүлгэхэ гүш, а?

Би свитерыень нүхэлжэ, орден зүүлгэбэб. Андрейкэһээ ондоо хэншье зүүхэгүй ха юм.

— Свитер бү нүхэлэгты,—гэжэ Андрейкын эжы шангарба.

Бидэ эжынь хэлээшые дуулаагүй шэнги болоод үнгэргөө һэмди.

Андрейка унтахадаашье ордентойгоо хэбтэдэг болошобо. Һэрибэл гэрэлэй урда удаан зогсодог. Һүүлдэ таабайнгаа портредэй урда зогсожо: «Амар сайн, таабай» гэдэг.

«Хари, мүнөө гэртээ хүрөөд, ордентой свитерээ үмдөөд, сайгаа уухаб, һүүлдэнь сарай ошожо, тэндэ нара харахаб. Үхибүүдэй саадта ошоходоо орденоо зүүжэ болохогүй» гэжэ бодожо ябана ёһотой.

— Андрейка, дяди Аркашкада ороод гарахамнай бэшэ гү? Үнинэй ороогүйлди. Тэрээнэйдэ сай ууһанаа һанана гүш? Саала хутагаар отолоо һэмнайбди.

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

Гадартай тарган мяха хямда сэнтэйгээр, ехээр абаха мүрысөөн КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумһээ хойшо үдэр хоногой үнгэрхэ бүри эршэдэнэ. Саянай совхозой дүршэлтэй малшан Базаржап Гомбоевой даадаг гүүртынхид 73 эбэртэ бодо мал шахан түлжүүлжэ, тунга һайн бэлшээриин үедэ алдартай Үргэдэйдэ абаашахаяа бэлдэнэ. Саян уулын эгээ холын энэ үргэн элдин бэлшээридэ эдэ малайнгаа тус бүриие хурга зузаан гадартай болгохо тангаригтай.

Энэ ажалша бэрхэ хүн сугтаа ажалладаг нүхэдтөө, үхибүүдтэ жэшээ харуулдаг байна. 10-дахида һурадаг Нэлли басаганиинь, 5-дахиин Сэсэгмаань баһал тон багаханһаа хойшо ажалда абьяастай. Нэллинь һаяшаг республикын хүдөөгэй эрхим санашадай мүрысөөндэ хабаадажа ерэһэн. «Номдоошье, ажалдаашье шалгардаг басаган» гээд нютагайхидынь магтадаг юм. Зураг дээрэ: Нэлли Сэсэгмаа хоёр аба, эжынгээ харюусалгата малые харууһалжа, эдеэлүүлжэ байна.

Д. ЧИМИТОВЭЙ фото.

Ажалшадай бэшэгүүдһээ

...АЯСХАЛАН ХҮРГЭНЭБ

...ондо жэл октябрь һара ...шэр хүндөөр үбшэлжэ, ...-Шэбэрэй «Эрдэм» сов... ...республиканска боль... ...оруулагдаһан байгааб. ...ээ уураг тархида шу... ...үйгөө гэжэ эмнэгшэд то... ...лоо һэн.

...ни ами наһые аюулта ...һөө абаран хамгаалхын ...врачнууд Т. Н. Жукова, ...Алексеева гэгшэд угаа ...оролдоо.

Дурсагдаһан нүхэдтэ, мүн дотор үбшэнэй таһагай врачнууд В. И. Толстихина, И. Е. Витомская гэгшэдтэ үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэхэ зуураа, тэдэнэй ажал хүдэлмэридэнь ехэ амжалта, ажабайдалдань гүн гүнзэгы зол жаргал хүсэнэб.

Ц. Дармаева,

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхозой хүдэлмэришэн.

* * *

...тажан Адаг тосхондохи ...лын медпунктые дааг... ...Нина Петровна Пешко... ...ллогдонхой юм. Элүү... ...хамгаалга дээрэ ажалла... ...лһээр тэрэ арбан табан ...үнгэргөө. Тиихэдээ хүн ...дунда ехэ хүндэтэй бо... ... Өөрөө бэеэр балай ...бэшэшье һаа, аргагүй ехэ оролдолго гаргажа, үбшэнтэндэ туһалхын хойноһоо оролдоно.

Нэгэтэ өөрөө үбшэн байбашье, хүнүүдые үзэжэ байхыень харахадаа, баясан гайхаа һэм.

Бүлэг ажалшадай үмэнэһөө нүхэр Пешковада ехэ баясхалан хүргэнэб.

Т. Собенникова.

...ДИОПРИЁМНИГОО ТАБИХА ГЭХЭДЭ...

...р холын Ахын аймагай ... нэрэмжэтэ колхозой ...хи отделенидэ ажаһуу... ...омди. Хэды тиимэшье ...рон соохи болон респуб... ...торой һонинуудые тэ... ...г соонь радиоприёмни... ...дуулажа, сэдьхэлээ ха... ...омди. Теэд һүүлэй үедэ ... болишоо. Юундэб гэ... 1963 оной намарһаа хой... ...оприёмнигой батарей... ...болонхойбди. Энээн тухайдаа иншэ тиишэнь яһала хэды дахин бэшээд, хэлээдшье туршаабди, зүгөөр бодото үрэ гараһан юумэ байхагүй.

Иимэрхүү байдал мүн бусадшье колхозуудтамнай тохёолдоно ёһотой.

Энэ захил эрилтээ Буркоопсоюзай правлениин анхаралда табижа, ойрын сагта зохихо хэмжээ абаха бээзэ гээд найдаха байнабди.

И. Дмитриев.

ХАБАРЫЕ ЭРХИМЭЭР УГТАНА

КИЕВ. Украинын хүдөө тосхонуудай ажалшад хабарые һайнаар угтажа байна. Тракторнуудые заһабарилга түгэсхэгдөө, хабарай ургамалнуудай үрэһэн бэлэдхэгдэжэ, дүүрэхэеэ байнхай. Урда областьнуудай олонхи ажахынуудта үрэһэн тарилгын нэгэдэхи классай шанарта хүргэгдэнхэй. Кукуруза томо жэжээрнь илгадаг заводууд колхоз, совхозуудта хэрэгтэй болохо кукурузын гибридна үрэһые хүсэдөөр шахуу эльгээһэн байна.

Урда талын нютагуудай полинууд дээгүүр хүдөө ажахын авиациин самолёдууд ниидэжэ, азотно болон фосфорно үтэгжүүлгэнүүдые тараан хаяна.

КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй шиидхэбэридэ харюу болгон, пропашной ургамал тарихадаа хүсэ гаргашалгые эрид ехээр бага болгохо гэжэ колхоз, совхозууд хараалан хай.

(ТАСС).

ХИМИИН ТАЛААР ОЛИМПИАДА

НОВОСИБИРСК. (ТАСС). Химиин талаар оюун бэлиг эгээн лэ ехэтэй эдир залуу хүбүүд, басагадые элирүүлхэ зорилгоор бүхэсибирскэ химическэ олимпиада үнгэргэхэ тухай Сибириин научна центр соносхоо. Сибириин болон Алас Дурна зүгэй дунда һургуулинуудай бүхы дээдэ классуудай һурагшад түрүүшын турта хабаадалсахаар уригдана. Хоёрдохи турынь областной болон хизаарай түбүүдтэ эрдэмтэд-химигүүдэй хүтэлбэреэр үнгэргэгдэхэ юм. Эрдэмтэд- химигууд олимпиадада хабаадаһан эгээн лэ бэрхэ эдир залуушуултай нюураараа танилсахын тулада областной болон хизаарай центрнүүдтэ гараха юм.

Хоёрдохи турта илажа гараһан һурагшад зунай сагые Академгородогто үнгэргэхэ—тэрэнэй химическэ институдуудта хүрэхэ, эрдэмтэд-химигүүдтэй уулзаха, тэдэнэй лекцинүүдые шагнаха, тэрэшэлэн «Обско далайн» эрье дээрэ хүхюутэй зугаатайгаар, һайнаар амарха эрхэ олохо байна. Эндэ олимпиадын гурбадахи тур үнгэргэгдэхэ юм. Дунда һургуули дүүргээд, химеэр шадабари ехэтэй байһан залуушуул Новосибирскэ университедтэ ороход тусхай һайшаал абаха байна. Бусад классуудай һурагшад мүнөө бии байһан физико-математическа һургуулида абтахаар тодорхойлогдохо болоно. Энэ һургуулиин дэргэдэ химико-биологическа отделени байгуулагдахаар хараалагдана.

Түрэл орон доторнай

МОСКВА. **Советскэ вертолёдуудай үнинэй конструктор Н. И. Камов хүдөө ажахытай үнинэй холбоотой юм. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг конструкторска бюрогой бүтээһэн машинанууд хүдөөдэ элдэб олон янзын хүдэлмэри дүүргэдэг юм. Мүнөө «КА-26» гэжэ түхэлэй шэнэ вертолёдой проект зохёогдожо дүүргэгдэхэеэ байнхай. Энэ вертолёт хүдөө ажахыда хүдэлхын тулада зорюута бүтээгдэһэн байна. «КА-26» вертолёт бүтээхэ хүдэлмэри энэ жэлдэ түгэсхэгдэхөөр хараалагдана. Зураг дээрэ: Н. И. Камов аша хүбүүн Колитой һууна.** ТАСС-ай фотохронико.

МАГАЗИНУУДАЙ ЗАХИЛААР

МОСКВА, (ТАСС). Оёдолой промышленностиин үйлэдбэриин хоёр нэгэдэл — «Большевичка» (Москва городой совнархоз), «Маяк» (Волго-Вятскын совнархоз)— магазинуудай захилаар хубсаһа оёдог болобо.

Мүнөө оёдолой эдэ нэгэдэлнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд магазинуудай директорнүүдтэй хамтаран, ямар хубсаһа оёхоёо өөһэдөө шиидхэбэрилхэ байна. Худалдаа наймаанай предприятинууд үйлэдбэриин нэгэдэлнүүдтэ бии түхэлэй хубсаһануудые захюулхаһаа гадна, мүн орон доторхи гү, али гадаадын үйлэдбэринүүдэй һайн һайн модельнүүдээр хубсаһа захюулан оюулха аргатай болоо. Оёдолой нэгэдэлнүүд өөһэдтөө хэрэгтэй бүдүүдые текстильнэ предприятинуудта шууд захижа, бэлэдхүүлхэ юм.

Арад зоной эрилтэ хэрэглэмжые улам һайнаар хангахын тулада үйлэдбэриин «Большевичка» нэгэдэл эрэ хүнэй костюмуудые худалдаха фирмэнэ магазин Москвада нээбэ. Нүгөөдэ «Маяк» нэгэдэлынь эмэгтэйшүүлэй хубсаһа наймаалха тиимэ магазин Горький городто нээхэ юм.

Хэрбээ эдэ магазинуудта өөһэдтөө таараха хубсаһан байхагүй байбални, худалдан абагшадһаа захил абажа, тэдэнэй дуратай хубсаһыень тус нэгэдэлнүүдэй али нэгэн фабрика дээрэ оёгдохо болоно.

БУРЯАД ҮНЭН
3-дахи нюур.
1964 оной апрелиин 5.

Р. КУТУЙ

ЭРЭШУУЛ

Татар арадай рассказ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 3-дахи нюурта)

— Ошоё. Тэрэ дайн тухай хөөрэжэ үгэхэ гү?

— Үгы даа. Ши нэгэшье юумэн тухай асууха ёhогүйш, ойлгосотой гү?

— Ойлгосотой.

Бидэнэр набтархан гэртэ хүрэжэ ерэбэбди. Би Андрейкые үргэжэ үүдэнэйнь замагай хонхо даруулхадамни, тэрэм аргагүй баярлаба.

Хонхошье наяршаба. Теэд хэншье үүдэ тайланагүй. Үбсүүгээрээ халта хүрэн сасуумни үүдэн өөрөө тайлдажа, урдамнай нариихан коридор бии болошоно. Андрейка коридороор гүйдэлөөрөө ошоод, ондоо нэгэ үүдые хоёр гараараа тулажа хашхарба:

— Аркаша абга! Бидэ ерээбди!

Аркаша шэрээ дээрэ нюураараа хана хараад хэбтэнэ. Гэр соонь утаатай. Стол дээрэнь колбасагай хальhан, сайр сагаан нэгэ кружка харагдана. Ондоо ямаршьеб набшаhад хэбтэнэ. Столдо дүтэлжэ ошоходоо, хүнэй нюур, түмэр малгай, адаалхай проволоко Аркашкын гараар зурагданхай саарhа харабабди.

— А—а—ши гүш, Андрейка! — гэжэ Аркадий абяа гараба,— Һуугыш.

Андрейка стул дээрэ гараад, кружкатай уhа уужа оробо.

— Зай, хэр ажаhуунабши?

— Һайн.

— Бурхан зайлуул ехэ, тиимэл хадаа болоо. Сэнгэжэ ябана гүт?

— Тиинэ.

— Тиигээд намда ороо гүт?

— Абга Аркашкадаа орообди.

Би шэрээдэ дүтэлэн ошожо. Аркашкын арьягар томо гарые барибаб.

— Яагаабши... дахинаа?—гэжэ асуубаб.

— Дахинаа гэнэ гүш?

— Тиинэ.

— Энэш юугээр дүүрэхэб, үбгэжөөл?

— Мэдэнэгүйб. Дүүрэхэгүй юм бэшэ аал даа. Завод дээрээ hайн гүт?

— Һайн.

— Энэ ябадални хэзээдэшье дүүрэхэгүй... Ошогты, сэнгэгты. Андрейка ехэ боложо байна. Һүниндөө бороо орохонь ха,—гээд Аркадий сонхо руу хараба.

Андрейка, бишье гэжэ наранай жаргаhан тэрэ зүг руу шэртэнэбди.

— Аркашка, баяртай. Бидэшни халта ороод гараха гээ hэмди.

— Шүдхэрнүүд, арилыт даа саашаа. Би үглөөдэр бодохоб.

— Бодохо гүш, Аркаша абга.

— Бодонгүй яахабиб.

Андрейка коридороор дахин гүйбэ. Үүдэнэй тэндэ хүрөөд, нюдэнүүдээ ехэ болгожо, хурсаар хараба:

— Үбшэлнэ гү, Аркаша абга.

— Нюдэндэнь дайн харагдаад haланагүйл даа, Андрейка:

— Айдаhатай гү?

— Аргагүй...

Урдамнай хооhон үйлсэ зурына. Үйлсын нүгөөдэ захада ори ганса хуhахан тэнгэри өөдэ ёдойно.

— Андрейка, дуу дуулалши даа, юрэдөө.

Тэрэ шэбэнэн татаад, ехэ удаанаар дуулажа ороно.

Хододоо байг лэ замби.

Хододоо байг лэ наран...

Тэрээнэй хоолойн абяан дууладанагүй. Андрейка ямар хоолойтой хаб? Тэрээнэй хашхархадашье хүнүүд дууладаггүй ха юм. Гансал би дууладагби. Би тэрээнэй абяае хаанашье танидагби. Мүнөө Андрейкын гарые шангаар адханхай ябанаб. Тиин бидэ гэр тээшээ яарашабабди. Андрейка урдамни алхална. бинь — хойнонь, харин дундамнай—тэрээнэй дуун. Гэртээ орбободи. Андрейка хүл гараа гэмтээгээгүй бэзэ гэжэ эхэнь бүхы бэеыень барижа үзэнэ. Тэрэ эхэдээ сэсэгээ hарбайжа хэлэбэ: — Шамда hолонго бэлэглэнэбди.

—Яагаашье юумэ hанажа ядагшагүйбта, — гээд эхэнь улайшаба.

Андрейка мэнэ гэhээр сарай соохи наран тухайгаа hанажархиха байха. Тэрэ юушье мартадаггүй юм. Би гуулин тааз гартаа абаад, hэмээхэнээр үүдэн тээшэ шэглэбэб.

— Ши хаана ошохошниб?

— Үтэр бусахаб. Ши сэсэгээ стаканда hуулга.

Би харша соогуур үнгэрөөд, сарай тээшэ ошобоб. Сарайн эгээ харанхы буланда таазаа болгоомжотойгоор табижархеод бусаhаб.

Андрейка гэр соогуур алхалжа, сээжэдэнь орденынь яларна.

— Хэрбээ дайнай болоо hэн hаань, бидэ хоёр ошохобди.

— Ши дайн тухай үхибүүнтэй юундэ хөөрэлдэнэбши, — гэжэ Андрейкын эхэ гэмэрхэ юм. Тэрэ иигэжэ хэлэхэ эрхэгүй байгаа бшуу. — Таахада, таанар шүүhэ уугаа хат. Би хэды дахин хэлэнэ. аргадана гээшэбиб...

Андрейка бидэ хоёр дуугайл hуунабди. Сарай соо наран бии гэжэ тэрэмни бодоно ёhотой.

— Тэрэмнай тэндээ юм гү? — гэжэ Андрейка асуужархиба.

— Тэндээ.

Харахамнай гү?

— Харая. Сарай руу орохогүйбди, галдуулшахадаа болохобди.

— Тэрэ халуун гү?

— Уйгаргүй халуун бэд даа.

Андрейка сарайhаа табан алхамай зайда зогсоно. Би хитад фонаряар тэрээ руу гэрэлтүүлбэб. Андрейкадэ хашхарнаб:

— Харана гүш?

— Ха-ра-на, — гэжэ тэрэмни hүхирбэ.

Сарай соо юумэн ялалзана.

Столой саана hууходаа Андрейка эжыдээ хэлэбэ:

— Сарай соомнай наран бии.

— Худал юумэ юундэ хэлэгшэбши,—гээд эхэнь зэмэлнэ.

— Бидэ хоёр эрэшүүл гээшэбди,—гээд Андрейка намда нэнгэбэ.—Эжы ши басаган гээшэш.

Кухниhаа төөдэй хашха хуугай табишаба:

— Түлеэ асараа! Гаража, буулгажа абагты!

— Андрейка ши эдеэлэ,—гэнэ эхэнь,—ши эдеэлэ!

— Би туhалалсахаяа гаралсахам гү?—гэжэ тэрэ намда шэбэнэбэ.

— Гэртээ hуу! —гэбэб.

Түлеэгээ удаан буулгаа hэмди. Газаа нүхэн харанхы. Богонихон модонуудые би сарай руу сэхэ шэдэнэб.

— Бороо hабирна,—гэжэ жолоошон бүдүүн хоолойгоор хүнхинэбэ. Тамхи аhаажа үрдеэгүй байтарнай, бороошье шааяжа, самсанууднай дала мүрнүүдтээ няалдашана. Һүүлшынгээ түлеэ арай шамай түлхеэд, машина дээрэhээ hүрэжэ буубабди. Үүдэн тушаа фонаригай гал ялагас гээд, бидэнэй харгые гэрэлтүүлжэрхинэ. Би Андрейкын хүшэгэ доро хороод байхыень харажархибаб. Тэрэ хэрэлсы дээрэ зогсоно. Би тэрээндэ гүйдэлөөрөө ошобоб.

— Эндэ юундэ байнабши?

— Эндэ бии...

— Би юушье ойлгобогүйб.

— Тэндэ наран... бии... хаям.

Андрейкын нюдэндэ нулимса бии болоод. хасар дээгүүрнь доошоо халтирна. Нёлбоhоор дүүрэн нюдэд. Агууехэ үй гашуудалай, үншэрэлгын нёлбоhон!

— Сарайда абаашажа... ши хаяа гүш?

Би Андрейкые үбэр руугаа хэжэ, хүшэгынь хумибаб.

— Ямар гайхалтай хүмши. Юундэ орилнобши? Бү уйла. Би тэрэ нараяа саашань абаашааб. Мүнөө бүхы юумэ барандаа байрадаа оробо ха юм. Андрей.

— Ши галдуулаагүй гүш?—гэжэ тэрэм асууна.

— Үгы бэд даа, тэрэш унташоо ёhотой. Шишье унтахаар болоош. Үглөөгүүр тээ наран сарай сооhоомнай ниидэжэ арилна бэзэ.

— Һуни хүн хулуужархихагүй гү?

— Хүбүүхэмни, бү ай, ши намда этигэдэг гүш?

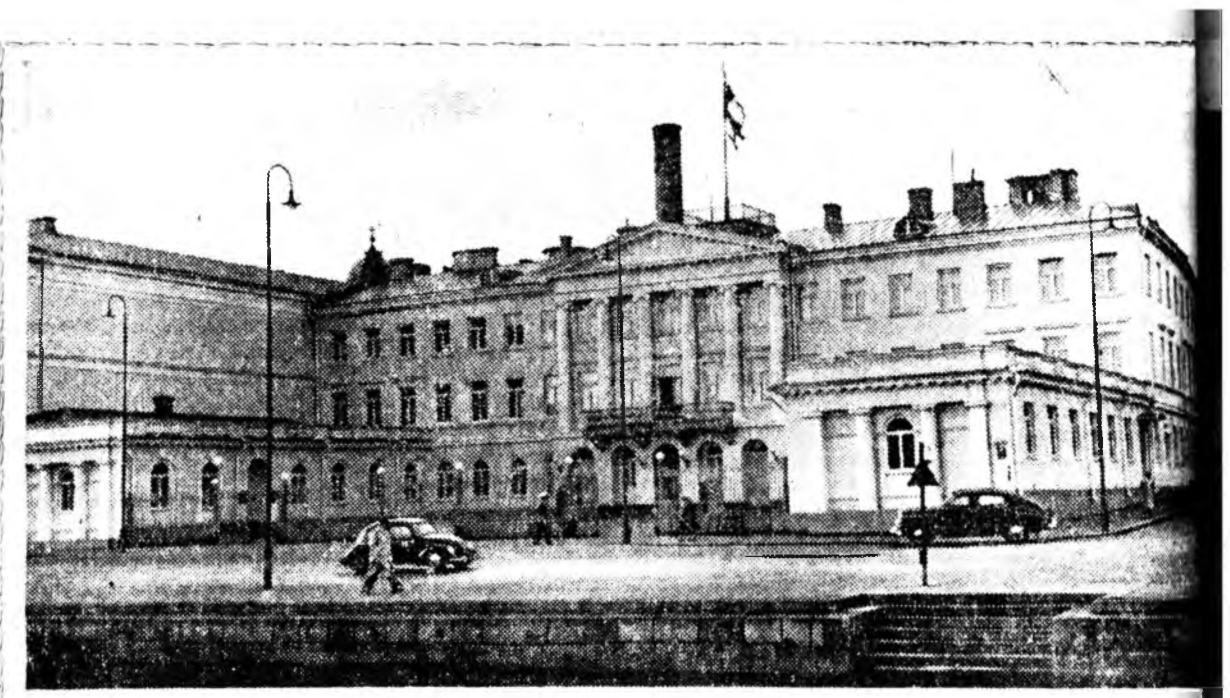
— Этигэдэг.

Тэрэ hанаагаа амарба. Уданшьегүй унталгандаа түхеэрбэбди. Андрейка таабайнгаа портредэй урда зогсоно:

— Таабай, баяртай,—гэжэ хэлээд, орденоо хараба.

Тэрэмни наран тухайдаа зобохоёо болиhон байгаа. Андрейка бүхэли hүни наран тухай зүүдэлжэ хэбтэбэ. Энэ гайхалтай зүүдэнэй удаа, үглөөгүүр, бороогой hүүлдэхи аргамжа шэнги туяатай наранай мүндэлхэдэ, энэ наран минии зүүдэнhээ гараба гэжэ Андрейка гайхаад, нюдэдөө онигошуулжархёо бэлэй.

С. БАНЗАРАКЦАЕВ,
ородhоо оршуулба.

Хани барисаан, харилсаа холбоон, харилсан туhалалсалга тухай Советскэ Союзай болон Фи... дин хоорондо договорой баталагдаhаар апрелиин 6-да 16 жэл гүйсэхэнь. Зураг дээрэ: Финл... ниислэл Хельсинки. Президентын ордон.

ТАСС-ай фотохрони...

Монгой найман жэлэй hургуулида

ШЭНЭ ЗҮЖЭГ НААДАН

Монгой найман жэлэй ахалагша классай hурагшад «Снежная королева» гэжэ шэнэ зүжэг табижа, эхэ эсэгэнэрээ баярлуулба. Энэ зүжэг март hарын туршада таба дахин клубай сцена дээрэ табигдаад байна. Шухала шухала геройнуудыень 7—8-дахи классай hурагшад Сергей Худяков, Марина Бальдруева, Лидия Снегирева, Дарима Парьянова ба бусад эрхим hайнаар наадабад. Тус зүжэгые табихада Ирма Юльевна Худякова хүтэлбэрилбэ.

«МАНАЙ ДҮЙ ДҮРШЭЛ» ГЭҺЭН СТЕНД

Энэ hургуулиин багшанар «Манай дүй дүршэл» гэhэн стенд эмхидхэбэ. Һайн hайн урогой хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин түсэбүүд болон багшанарай ажалай бусад hонирхолтой юумэнүүд эндэ харуулагдана. Энэ стенд бүхы багшанарта, илангаяа, залуу багшанарта ехэ хэрэгтэй. Тэдэнэр бэе бэеынгээ дүй дүршэлтэй танилсажа, өөрынгөө хүдэлмэридэ улам башарха байна.

ТҮЛЕЭГЭЭ ӨӨҺЭДЫНГӨӨ ХҮСӨӨР БЭЛЭДХЭБЭ

Тус hургуулиин ахалагша классай үхибүүд хабарайнгаа амаралтын үедэ эхэ эсэгэнэртээ хамта хээрэ гаража, hургуулидаа жэл соо хүрэхөөр түлеэ бэлдэхэ гэжэ шиидэбэд. Тэдэнэр мартын хорёодоор 200 кубометр түлеэ бэлдээд, hург... гаа газаа зөөгөөд байнад. Энэ... мэридэ Света Замбулаева, ... Хошхоев, Сыдып Даридаева ... ба.

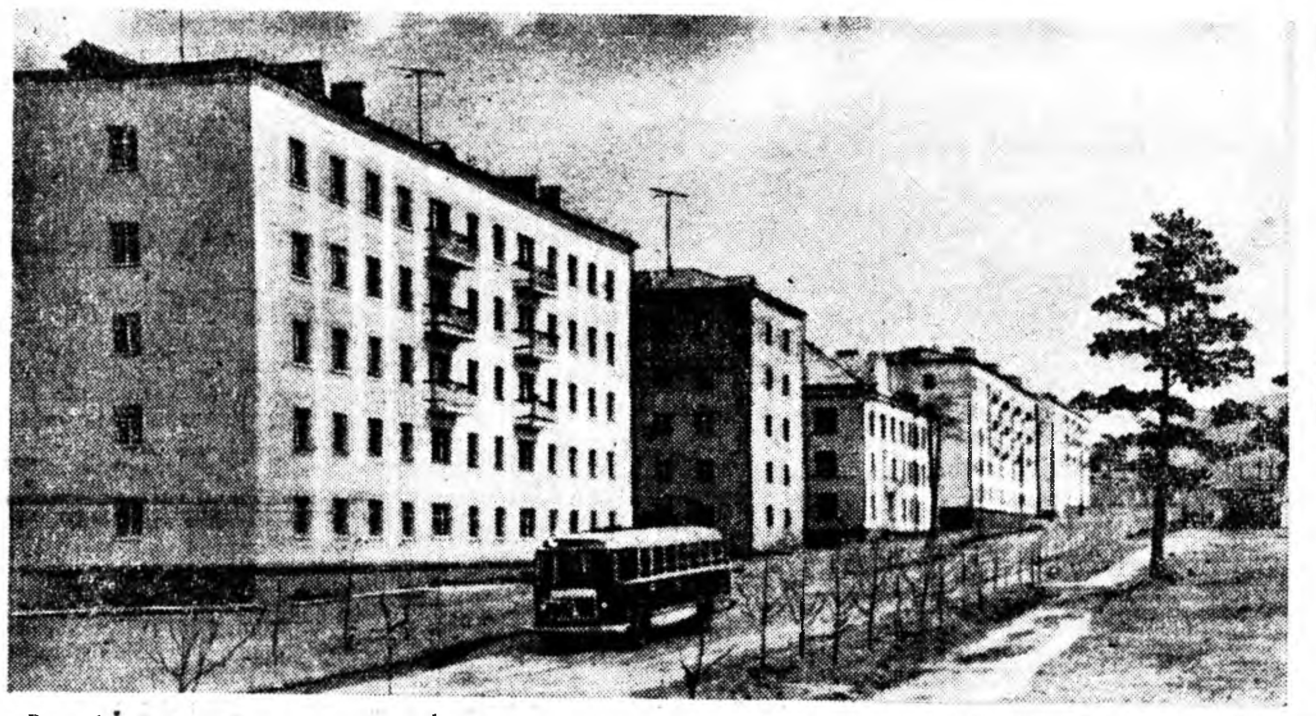
Түлеэ бэлдэлгэhээ ороhон ... гэн үхибүүдэй культпоходто, ... салда хэрэгтэй үнэтэ зүйл ...

Д. Д. Лыг...
хүдөө бэшэг...

ШАТАР Час ууд ябажа эхил...

Шатараар республикын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн мүнөөдэрhөө эхилбэ. Мүрысөөндэ республикын мэдээжэ шатаршад —мастерта кандидадууд Б. Сампилов, С. Могордоев, Б. Мункоев, А. Самарин, Б. Амбаев, В. Власов, нэгэдэхи разрядтай 16 шатаршад хабаадалсаха болонхой. Тэдэнэй тоодо бэрхэ шатаршад Ю. Мельников, А. Ушаков гэгшэд оролсоно. Шатарай мүрысөөнд... баадалсахэ эдэ нэрэнүүдые ... рахада, шанга тулалдаан ... хоор ха. Мүрысөөн Швейца... гуримаар үнгэргэгдэжэ, хам... арба нэгэн парти наадагда... Эндэ hайнаар, бэрхээр наа... нэгэдэхи разрядтайшуул маст... кандидадай нормо дүүргэжэ ... даха.

В. Егор...

Республикымнай ниислэл—Улаан-Үдэ хотодо олон дабхар гэрнүүд бодожо, городоймнай шэмэг болоно. Тиимэ гэрнүүд хододоо бэлэн болгогдон, ашаглалгада оруулагдана.

Октябрьска районой Павловай нэрэмжэтэ гудамжын 17-дохи табан дабхар гэртэ олон бүлэ шэнэ байра толлолгын зугаа найр hаяхан хэбэ. Болбосон түхэлтэй, гоё hайханаар баригдаhан гэртэ 64 бүлэ айл нүүжэ ороо. Энэ гэрэй нэгэ байрада ороходоо гэрэй эзэн эхэнэр, 2-дохи ательегэй оёдолой мастер Полина Виноградоватай золгобобди.

— Наhан соогоо хагсахаар бэшэ hайн байратай болобобди. Эндэмнай бүхы юумэн сүм бии,—гээд тэрэ хэлэбэ.

Тус байратай зэргэлээд бодхоогдоhон табан дабхар гэр үнгэрэгшэ жэлэй декабрьда ашаглалгада үгтэhэн байгаа. Һаяар үшөө тиимэ хоёр гэр бэлэн болгогдожо, олон айлнууд шэнэ гэртэ орохонь.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (баруун гарhаа) Полина Виноградова Андрюша хүбүүнтэйгээ. Дундахи зураг дээрэ тус гудамжын ашаглалгада үгтэhэн ба үгтэхөөр байhан шэнэ гэрнүүд. Һүүлшын зураг дээрэ шэнэ байрын эзэд балкон дээрэhээ городоо хаража байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Мартын гурбадахи арбан хоногой уларил

Март hарын гурбадахи арбан хоногто республикымнай газар нютагай ехэнхи хуби дээрэ үүлэтэйшэг аад, хирэ хирэ сэлмэд гээ. Зарим газарта оройдоошье үүлэ багатай. ехэ хүйтэншье бэшэ байгаа. Үнгэрhэн арбан хоногой уларилтай сасуулхада хүйтэнэй дунда зэргын хэмжээн нилээд дээшэ—6—9 градус байба. Энэ хадаа нормоhоо 1—2 градус хүйтэн байhан болоно.

Арбан хоногой эхеэр hүниндөө хүйтэншэг байгаа. Тиигэжэ 19—25 градус, зарим газарта 26—32 градус хүрэтэрөө хүйтэрөө. Тиигэhээр дулааржа, 10 градус хүрэтэрөө хүйтэн буугаа. Саашадаашье дулааралга үргэлжэлhөөр. Сүүдхын хүйтэнэй дунда зэргын хэмжээн 10 градус болоод байгаа hаа, үбэлэй үеын үнгэржэ байhанай тэмдэг. Иигэжэ дунда зэргын болзорhоо 2—7 үдэрөөр дулаанай саг хожомдоо.

Үдэртөө дулаанай уларил арбан хоног соо 2—10 градус дулаан байгаа. Газарай хүрьhэн дээгүүр 9—15 градус хүрэтэр дулаан үгтөө. Арбан хоногой хоёрдохи хахадта бүришье hаа дулаан байба. Саhан саг үргэлжэ хайлаа. Илангаяа хоёрдохи хахадтань түргэн хайлаба. Мартын hүүлээр ехэнхи газарай саhан барагдаа.

Мухар-Шэбэрэй, Баргажанай үйлэдбэриин управлениинүүдэй газар дайда дээгүүр саhан горитой үлөө. Зарим газарта hулагүй хярмаг саhан ороо. Дулааржа байтараа hалхилаадшье абана.

Март hара ехэнхидээ хүйтэн байгаа. Һарын дунда зэргын хүйтэрэлгэ нормоhоо 1—2 градус доошоо байба. Тиимэhээ саhанай хайлалга бариггдад гээ.

Ин. Котов.

Шэнэ фабрикын барилга

Татарска Ключ... Республика соомнай энэ hууриниие мэдэхэгүй хүн мүнөө байха аал? Тэндэ, республикымнай үзэсхэлэн hайхан газарнуудай нэгэндэ, химиин промышленностиин томохон предприяти — известняк шулуу буталан илгаха фабрика бодхоогдожо байна. Мүнөө тэндэ шулуу буталха, илгаха отделенинүүдэй, химическэ шулуу ашаха хоёр бункерай, избёосхын үйрүүлэгдэhэн шулуу гаргаха узелай, механическа мастерскойн байранууд, захиргаанайнь газарай байшан баригдаа. Материал хадагалдаг түбэй склад ашаглалгада оруулагданхай.

Хабарай урин дулаанай ерэхэлээр барилгашад шэнэ байрануудай сонхо, үүдэ hуулгаха, гадар, дотороынь үнгэлхэ гэхэ мэтэ бусад хүдэлмэринүүдые дүүргэжэ эхилбэ. Тэрэнэй хажуугаар байранууд соохи батарей, сорго болон бусадые hуулгаха хүдэлмэри ябуулагдана.

Татарска Ключэй участогай коллектив фабрикын түрүүшын ээлжээнэй барилгые энэ оной дүрбэдэхи кварталда дүүргэхын түлөө тэмсэнэ. Тиигээд байхада тэрэ фабрика жэл соо 300 мянган тонно избёосхын шулуу болбосоруулжа гаргаха хүсэтэй юм. Барилгашадай дунда дэлгэрhэн мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ Гавриил Калининай даадаг комплексно бригада ябана. Тэрэ бригада үйлэдбэриингөө даалгабари үлүүлэн дүүргэнэ.

А. Шулунов.

Хилын саанаhаа

Хүсэд нэгэн hаналтай байhанаа харуулна

БУХАРЕСТ, апрелиин 3. (ТАСС). Н. С. Хрущев түрүүтэй советскэ партийно-правительственнэ делегациин Венгридэ аяншалжа байhан тухай Румыниин хэблэл болон радио урда мэтэ уншагшад болон шагнагшадтаа дуулгажал байhаар. «Партийно-правительственнэ делегаци Венгриин Арадай Республикада аяншална» гэhэн гаршагуудые Бухарестын үдэр бүри гарадаг бүхы газетэнүүдтэ уншажа болохо байна.

СССР-эй болон Венгриин Арадай Республикын партийно-правительственнэ делегацинуудай хоорондо мүнөөдэр хөөрэлдөөнэй үргэлжэлhэн тухай мэдээсэхэ зуураа, зүбшэн хэлсэhэн бүхы асуудалнуудаар хүсэд нэгэн hаналтай байhанаа тэдэнэр харуулаа гээд хэблэл заана.

Италиин социалис партиин мэдүүлгэ

РИМ, апрелиин 3. (ТАСС). Италиин пролетарска нэгэдэлэй социалис партиин хүтэлбэри иигэжэ тэмдэглэнэ. Моро гэгшын правительство засагые барижа байна. Тэрэнэй тушаалhаа буухын тулада тэмсэл хэхэ гээшэ түрүүшын ээлжээнэй зорилго болоно. Энэ партиин хүтэлбэриин толилhон мэдүүлгэ соо иигэжэ хэлэгдэнэ. Правительствын политика монополинуудай ажал ябуулгада тааруу байна. Экономическа хэсүү байдалай бүхы хүшэр хүндые монополинууд ажалшадай хүзүүн дээрэ тохохые hэдэдэг байна бшуу.

Барунай үзэл баримталагшадай зүгhөө правительство баатхуулдаг боложо байна гээд мэдүүлгэ соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Адендэ эрхэ сүлөө олгохо

НЬЮ-ЙОРК, апрелиин 3. (ТАСС). 24 ороной түлөөлэгшэдhөө бүридэhэн комитедэй заседани дээрэ Эфиопиин, Малиин болон Камбоджын түлөөлэгшэд иигэжэ тэмдэглээ. Аден тушаа ООН-ой Генеральна Ассамблейн XVIII сессиин гаргаhан резолюциие Англи хэрэгсээнэгүй. Колони оронууд болон арадуудта бэеэ даанхай байдал олгохо тухай декларациие энэ газар нютагта хамаадуулхагүйн тулада Англи бүхы юумэ хэдэг байна.

Удаань СССР-эй түлөөлэгшэ П. Ф. Шахов иигэжэ мэдүүлээ. Аден Англиин сэрэгэй байдаг газар болгогдонхой. Англи тэндэhээ өөрынгөө нүлөөн доро байhан ехэ газар нютагуудые хиhажа байдаг.

Эндэхи баазаяа усадхахые Англи юнээ хүсэнэб гэхэдэ, Араб Зүүн зүгэй баялиг нефтиие монополинуудайнгаа ашаглажа байхые эрмэлзэдэг байна бшуу.

Эгээл иимэhээ ООН-ой шиидхэбэри дүүргэлтэ болгохые Англи хүсэнэгүй гээд СССР-эй түлөөлэгшэ онсолон тэмдэглээ.

Бразилида гүрэнэй урбалта болобо

Бразилида гүрэнэй урбалта болоо. Конституциин ёhоор республикын президент болоhон Жоао Гулартые хархис хүсэнүүд унагааhан байна. Тэрэ апрелиин 2-то оронhоо зугадан гаража ошохо баатай болоhон байха юм. Харин капиталтай, хамагай түрүүндэ Америкын монополинуудтай нягта холбоотой помещигүүдэй, банкирнууд болон наймаашадай түлөөлэгшэд засагые гартаа абаа. Баруунай үзэл баримталдаг социал-демократическа партиин түлөөлэгшэ, депутадуудай палатын түрүүлэгшэ Раньери Мадзилли гэгшые конгрессэ олонхи hуури эзэлдэг хархис этэгээдүүд саг зуурын президентээр томилоо.

Гадаадын хэблэлэй мэдээсэлнүүд дээрэhээ хаража үзэхэдэ, Гулартда, тэрэнэй правительствада эсэргүү үгэсэлгэ Вашингтонhоо үүсхэгдэhэн болоно. Гуларт орон доторoo «марксистска революци хэхэ» ябадал гаргана гээд Вашингтоной «Стар» гэжэ газетэ үймөөнэй болохоhоо хоёр үдэр урид президентые убайгүйгөөр муушалжа ороhон байгаа бшуу. «Сэрэгэй хархис хүсэнүүдые хэрэглэн урбалта хэжэ, хуушанай гуримда орохые» газетэ элитээр уряалhан байха юм.

Бразилидахи үймөөн «нюуса революционно командовани» гэдэгээр жэл үлүүтэй саг соо бэлэдхэгдэhэн байгаа гээд апрелиин 1-дэ урбалтын хүсэд боложо байхада Америкын ниислэлэй баhа нэгэ газетэ «Дейли ньюс» мэдээсэhэн байгаа. Энэ «командованиин» гэшүүдэй нэгэн Вашингтондо байдаг, тиигээд үймөөшэдтэй нягта холбоотой гээд газетэ нэмэжэ бэшэhэн байна. «Бразилиин экономикые хинажа байдаг гадаадын оронуудай экономическа бүлэгүүд» үймөө эмхидхээ гээд Гуларт өөрөө онсолон тэмдэглэhэн байха юм.

Урбалтые эмхидхэн зоригжуулагшад түрүүшын үдэрнүүдhээ эхилэн оронойнгоо түрүү хүсэнүүдтэ дотолжо ороhон байха юм. Бразилиин арадай эрхим түлөөлэгшэд түрмэнүүдтэ хаагдаа. Гансахан Сан-Паулуда профсоюзна, студентнүүдэй, бусад политическэ болон нийтын организацинуудай мянга шахуу түлөөлэгшэд арестовалагдаа. Пернамбуко болон Рио-де-Жанейрэ штадуудай губернаторнууд мүн лэ арестовалагдаа. Студентнүүдэй национальна союзай—залуушуулай түрүү организациин байшан hандаргагдаhан байна. Энэ организаци зуу мянган студентнүүдые нэгэдүүлдэг юм. Тиихэдэ хэдэ хэдэн профсоюзуудай байранууд hандаргагдаа.

Бразилиин компарти мүнөө хүсэд нюуса байдалда ороо. Эрид шанга тэмсэл хэжэ арадай дайшалан абаhан демократическа сүлөөдэ гай түбэг тохёолдохоор болоод байна. Эхэ оронойнгоо хүсэд бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэдэг хүнүүдтэ хэсүү бэрхэтэй саг ерэбэ.

Конституциин ёhоор президент болоhон Гулартда нютагай хархис этэгээдүүд, Америкын капиталистнууд яахадаа дурагүйтэдэг болоhон байгааб. Ушарынь хадаа Гуларт тэдэнэй hанал дүүргэдэггүй, бэеэ даанхай гадаадын политика бэелүүлдэг байгаа бшуу. Тэрэ Советскэ Союзтай дипломатическа харилсаагаа hэргээгээ, социалис оронуудтай худалдаа наймаанай холбоо барисаа үргэд... рэнэй департаментын болон ... гоной бүдүүлиг баалалтануу... рэнэй правительство буруу... Кубада эсэргүү хорото ябуул... та хабаадалсахые зүбшөөгөөгү... рэнэй правительство революци... Кубатай дипломатическа харил... зандаа үлэhэн байна.

Национальна бэеэ даанхай ... лаа бэхижүүлхэ, орон доторо... рикын монополинуудай ябуул... дые хизаарлаха талаар Гуларт... хэдэн алхамуудые хэhэн бай... Тиигэжэ оронойнгоо экономико... жүүлхэ талаар Гуларт хэдэн ... нуудые гаргуулhан байха юм.

Хэдэ хэлэн гол шэнэдхэлгэнү... хамагай түрүүндэ газарай реф... хэхын түлөө Гуларты прави... ство тэмсэл хэдэг байhан. Конс... циие хубилгажа орон доторхи ... лые бүри демократическа ш... болгохые оролдодог, газар ехээр ... дэг помещигүүдтэй, Америкын ... полинуудтай тэмсэл хэдэг ... Компартиие нюуса бэшэ бай... болгохо эрилтые тэрэ дэмжэдэ... hан юм.

Шоссейнэ болон түмэр зам... жуугаархи элдүүрилэгдэдэггүй... рые, уhа сөөрэмүүдые, мүн эн... нүүдэй эзэлжэ байhан бүхы не... заводуудые гүрэнэй мэдэлдэ ... тухай hүүлшын хоёр декредэй... тын 13-да тунхаглагдахада ... этэгээдүүд бүришье ехээр га... ороhон байгаа.

1961 оной сентябрьhаа, з... барижа ороhон сагhаань хойш... хис этэгээдүүд Гулартда эсэрг... үгэлсэжэ ороhон байгаа. Пре... тые унагаахын тулада тэдэнэр ... доторхи политическэ байдалы... хэтэй хэсүү болгодог байhан.

Бразилидахи политическэ ... йдал мүнөө эли тодо бэшэ бай...

М. Артюшенков (ТА...

Ажал хэрэгэй оршон байдалда

ЖЕНЕВЭ, апрелиин 3. (ТАСС). Худалдаа наймаанай болон хүгжэлтын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ байгаа ООН-ой Женевэдэхи конференци ажал хэрэгэй оршон байдалда үнгэржэ байна гэжэ совет делегациин толгойлогшо, СССР-эй гадаадын худалдаанай министр Н. С. Патоличев Нацануудай ордондо болоhон пресс-конференци дээрэ мэдүүлбэ. Саашань тэрэ иигэжэ хөөрэбэ:

—Советскэ Союз хүгжэжэ байгаа оронуудтай худалдаа наймаа хэхэ арга боломжотой hаяшаг болобошье, тэдэнтэй худалдаа наймаа hайнаар ябуулжа байна. СССР эдэ оронуудтай өөрынгөө харилсаае залуу гүрэнүүдэй бэеэ дааhги, эрхэ сүлөөтэй байхые хүндэлхэ үндэhэн дээрэ ябуулна. Хүгжэжэ байгаа оронуудта туhаламжа үзүүлхэдээ үмсын зөөри оруулалгые урмашуулдаг Холбоото Штадуудай ябуулгаhаа тад ондоогоор, Советскэ Союз эдэ оронуудта кредит олгоходоо хүнгэлэлтэтэйгөөр, бага түлбэритэйгөөр ябуулдаг байна. Совет оронhоо абтаhан кредидээр байгуулагдаhан предприятинууд туhаламжа абаhан оронуудай өөhэдынь мэдэлдэ бүримүhэн үгтэдэг байха юм.

Президент Джонсондо хандалга

НЬЮ-ЙОРК, апрелиин 2. (ТАСС). Урда Вьетнамдахи дайн байлдаа болюулхые уряалан, президент Джонсондо Америкын 33 мэдээжэ ажал ябуулагшад хандаа. Урда Вьетнамдахи байдал улам муудана, тэндэ дайнай болоходо, вьетнамайхид. мүн америкынхид алуулна гээд хандалга соо хэлэгдэнэ.

Алалга хюдалга болюулгые Урда Вьетнамай арад hайшаахал байха. Урда Вьетнамhаа манай зэбсэгтэ хүсэнүүдые гаргаха ябадалые бидэнэр, америкынхид баhал hайшааха байнабди гээд хандалга соо саашадаа хэлэгдэнэ.

Урда Вьетнамые бэеэ абанги орон болгохо шухала гэжэ хандалгын авторнууд тоолоно.

Президент Джонсондо эльгээгдэhэн энэ хандалга США дотор тараагдаха байна. Гарвардска университедэй профессорнүүд Х. Шепли, Г. Стюрт, Д. Рисман, поэдүүд Л. Антермайер, Л. Маршалл, мэдээжэ врач Б. Спок болон бусад хандалгада гар табяа.

Абдалла ас-Саляль Болгари орохо болобо

СОФИ, апрелиин 3. (ТАСС). Болгариин Арадай Суглаанай Президиумэй болон Министрнүүдэй Совэдэй уряалаар Йеменэй Арабуудай Республикын президент маршал Абдалла ас-Саляль хани ёhоор Болгарида аяншалха болоо гээд БТА агентство мэдээсэнэ.

Конгодо үгэсэлгэ элирүүлэгдэбэ

НЬЮ-ЙОРК, апрелиин 3. (... Конгын ниислэл Леопольдви... абтаhан мэдээсэлнүүдэй ёhоор ... ной правительствые унагааха ... готой үгэсэлгэ» элирүүлэгдэбэ... на. Үгэсэлгэ тухай газетэнүүд... ... Конгын засагаарх... шөөнэгүй.

...Н, апрелиин 3. (... Рейтер агентствын корреспонд... Леопольдвильhаа мэдээсэhэнэй ... Конгодо арба шахуу хүн ар... лагдаа. Президент Касавубу г... болон Конгын правительствы... сад хүтэлбэрилэгшэдые алаха ... готой үгэсэлгэдэ хабаадалсаа... тэдэнэр гэмнэгдэhэн байгаа... Арестовалагдаhан хүнүүдэй ... обог тон нюуса байhан занд...

Редакторай орлогшо
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕ...

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-У... улица Ленина, 35. Телефоны: редактора —23-67, зам. ред... тора —38-42, зам. редактора —35-84, секретариата —2..., отделов: сельскохозяйственного производства и партий... жизни —47-59, 35-14, промышленного производства и парт... ной жизни —48-89, 33-61, корректорская —35-95.
Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологическ... —24-74, советского строительства и быта —34-93, рабсел... ров и писем —25—41, 38-30, информации —32-74 и пер... дов —34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Сов... Министров Бурятской АССР

Н00082. Зак. № 364.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур.
1964 оной апрелиин 5.